Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 43 (1693) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК, 23 КАСТРЫЧНІКА 1988 г. ЦАНА 20 зл.

УСЁЙ СЯМ'ЁЙ

Уся сям'я Сяргея Лукашука, чатыры асобы, — актыўныя культурныя дзеячы беларускай нівы, усе спяваюць. Усе ўдзельнічаюць у вялікай працы, якую разгарнуў Сяргей у Бельску, ён — слаўны творца слаўных „Васілёчкаў".

Сёння аб адным сапрана „Васілёчкаў" — Валі Лукашук — жонцы Сяргея, маці Асі, што спявае ў школьным калектыве „Нашы дзеці", і Томка — саліста і лаўрэата школьнага конкурсу „Беларуская песня". Валя Лукашук працуе сакратаршай у беларускай пачатковай школе № 3 у Бельску. „Вы так добра, Валя, гаворыце па-беларуску, дзе вучыліся? — пытаюся. Валя адказвае, што пачатковую школу закончыла ў Вульцы-Выганоўскай, куды хадзіла з роднай вёскі Чэхі-Забалотныя. У той жа школе Валя вучылася беларускай мове. Там была тады вельмі добрая настаўніца беларускай мовы — Вольга Ігнацюк. Яна, кажа Валя, разбудзіла ў нас зацікаўленне і любоў да гэтай мовы, укараніла яе ў нас. Цяпер пані Оля на пенсіі, жыве ў Бельску.

(Працяг на стар. 4)

У поўным „Васілёчкавым" строі перад выхадам на сцэну Валя прызадумалася...

ВІТАЕМ XI З'ЕЗД БГКТ!

У нядзелю, 23 кастрычніка 1988 г., адбудзецца ў Беластоку XI Краёвы З'езд дэлегатаў Беларускага грамадска-культурнага таварыства. У гэтым найвышэйшым форуме нашай беларускай арганізацыі прыме ўдзел 117 дэлегатаў — прадстаўнікоў 6-тысячнай грамады БГКТоўцаў. Перш за ўсё ацэняць яны дзейнасць Таварыства за апошнія чатыры гады, прымуць праграму дзейнасці на гады 1988—1992 і выбяруць новыя ўлады.

Перыяд, які аддзяляе нас ад папярэдняга, X З'езда, хаця быў даволі цяжкі, то аднак прынёс новыя якасці ў дзейнасці Таварыства. Змены ў грамадска-палітычным жыцці нашай краіны і СССР ствараюць лепшыя ўмовы для працы і нашай арганізацыі. Дазволіла гэта выйсці Таварыству з ізаляванага становішча, наладзіць больш шырокія кантакты і супрацоўніцтва з адпаведнымі культурна-асветнымі ўстановамі. У гэтым годзе пачаліся разгортвацца больш цесныя сувязі з установамі ў БССР, а зацікаўленне нашымі справамі Таварыства „Радзіма" з Мінска дазваляе спадзявацца на значную падтрымку нашых дзеянняў і дапамогу ў вырашэнні некаторых пытанняў.

Дзейнасць БГКТ за гады 1984 — 1988 найбольш эфектыўнай была ў вясковым асяроддзі і сярод школьнай моладзі, якая вывучае беларускую мову. Культурна-асветная праца ў гэтых асяроддзях вялася ў традыцыйных формах, як конкурсы, агляды, канцэрты і фэсты. Варта адзначыць, што конкурс „Беларуская песня" з году ў год узбагачвае сваю форму і паволі ператвараецца ў фестываль.

Хочацца пажадаць Таварыству ў будучым, каб разгарнула шырэйшую дзейнасць сярод беларусаў, пражываючых у гарадах. Па-за ўплывамі БГКТ у гарадскім асяроддзі знаходзяцца рабочыя, школьная і студэнцкая моладзь, інтэлігенцыя, а прапанаваныя дагэтуль формы працы не заўсёды настолькі атракцыйныя, каб прыцягнуць іх да нашай арганізацыі.

Найбольш хвалюючая справа гэта выдавецкая дзейнасць. З-за фінансавых абставін звялася

(Працяг на стар. 2)

Чараўкі ў Юхнавецкай гміне гэта прыгожы і ціхі прынараўскі куточак нашай Беласточчыны. Лес і вада, поле і сенажаць, грыбы і ягады, пах кветак і яблык... Усё гэта спрыяе захаванню ўнутранага спакою, уціхамірвае растрэсеныя нервы, замацоўвае здароўе.

Дык нездарма кіраўніцтва беластоцкай ваяводскай арганізацыі гурткоўцаў менавіта гэтае ціхае і прыгожае месца выбралі для дома вясковых пенсіянераў. Пачын нарадзіўся недзе на пачатку 1983 года. Прадстаўнікі аддзела здароўя і грамадскай апекі Ваяводскай управы ў Беластоку ацэньваюць, што зараз у Беластоцкім ваяводстве патрабуе пастаяннай апекі амаль 1.200 сялян. І не справа тут у матэрыяльнай нястачы. Гэтыя людзі найчасцей маюць сякі-такі грош, які атрымоўваюць у замен за здадзеную гаспадарку. А калі не дабіліся па нейкіх прычынах пажыццёвай пенсіі, дык гмінныя сацыяльныя службы выдзяляюць ім пастаянную дапамогу са сваіх фондаў. Грашыма, аднак, не напоўніш галодны страўнік, не напаліш у печы, не паратуеш кволае здароўе. Добра яшчэ, калі знойдзецца спагадлівая суседка... У адной вёсцы каля Бельска здарылася так, што ў хаце ўзімку памерла адзінокая бабуля і яе труп два тыдні праляжаў у той хаце, пакуль людзі дадумаліся пацікавіцца яе лёсам...

1 чэрвеня 1983 года рада Ваяводскага саюза гурткоў прыняла пастанову аб пабудове грамадскім пачынам вясковага дома пенсіянераў у Чараўках. У гэтым маляўнічым куточку нашай зямлі, быццам бы выбраным для спакойнай старасці, якраз знаходзіўся апусцелы, але яшчэ вельмі салідны, цагляны двухпавярховы будынак даўнейшай школы.

Задума была высакародная і шматмаштабная. План прадбачваў перабудову існуючага будынка школы і пабудову ад фундаментаў яшчэ трох іншых будынкаў, якія разам стварылі б добра абсталяваны жыллёвы комплекс для адпачынку і захавання здароўя. Поўны кошт рэалізацыі гэтай будовы па цэнах з 1983 года быў планаваны на 150 мільёнаў злотых. Фактычна ён амаль падвоіўся. Адну трэцюю частку гэтых коштаў узялі на сябе сяляне і сельскагаспадарчыя гурткі. Былі выпушчаны цаглінкі вартасцю ў 100 і 200 злотых, продаж якіх папаўняў фонд пабудовы дома пенсіянераў. Асобныя спулдзельні сельскагаспадарчых гурткоў і штатныя працаўнікі ваяводскага праўлення гурткоўскай арганізацыі часта выязджалі на грамадскі пачын пры будове ў Чараўках. Праца была наладжана спраўна і прадумана.

(Працяг на стар. 6)

ТРЫНАЦЦАЦЬ ГАДЗІН У АЎТОБУСЕ

Шэсць гадоў таму назад я паляцеў з Нью-Йорка ў Кліўленд самалётам і, зразумела, нічога цікавага не пабачыў. Восемсот кіламетраў праляцеў большменш за гадзіну. На гэты раз мы з Барташэвічам рашылі гэтыя восемсот кіламетраў праехаць аўтобусам. І паехалі. Быў гэта першы мой праезд амерыканскім рэйсавым аўтобусам.

Па-першае, хачу сказаць, што аўтобус з Нью-Йорка ў Кліўленд каштуе восемдзесят тры долары. Калі прызнацца, дык я не ведаю, дорага гэта ці танна, думаю аднак, што дарагавата.

А што датычыць саміх аўтобусаў. Прыглядзеўся я да іх на вакзале, калі яны раз за разам пад'язджалі на розныя стаянкі. Прыглядзеўся і з сярэдзіны да тых трох аўтобусаў, якімі ехалі мы ў Кліўленд і з Кліўленда. Трэба сказаць, што аўтобусы гэтыя на вельмі высокім тэхнічным узроўні. Зрэшты, калі б было інакш, дык, мабыць, чалавек замучыўся б на смерць, едучы так, як мы ехалі, трынаццаць гадзін. Амерыканскія аўтобусы вельмі высокія. І гэта важна, бо седзячы высока, намнога лепш бачыш наваколле, чым седзячы, скажам, у легкавой машыне. Вельмі выгодныя ў аўтобусах крэслы і найбольшая для нас навінка — аўтобусныя туалеты, у якіх пасажыры могуць аформіць фізіялагічныя патрэбы. Для мяне гэта было настолькі непрывычным, што я ніводнага разу з гэтага туалета не скарыстаў. Не было гэта праблемай, тым болей, што большменш кожныя сто пяцьдзесят кіламетраў аўтобус затрымліваўся і пасажыры выходзілі на

аўтобусныя вакзалы. Свайго роду дзіковінкай для мяне было тое, што на гэтых вакзалах стаяць спецыфічныя крэслы. Спецыфіка іх заключаецца ў тым, што замантаваны на гэтых крэслах невялікія тэлевізаркі. Калі пасажыр хоча, дык кідае, не ведаю якую, манету і аглядае праграму. Цікава, што толькі нямногія пасажыры ўключалі тэлевізары. Большасць сядзела так сабе, дэманструючы поўную абыякавасць у адносінах да тэлевізараў. Аб дасканалым стане публічных вакзальных туалетаў я ўжо пісаў шэсць гадоў таму назад. Дадам толькі, што не бачыш у іх ніякага бруду і не чуеш непрыемнага запаху. Аж дзіў чалавека бярэ, што амерыканцы, якія так неахайна паводзяць сябе на вуліцы, усё на яе кідаючы, такія акуратныя ў туалетах. Гэта прыемна і тут наша грамадства многаму ў амерыканцаў магло б навучыцца, бо вядома, у якім стане знаходзяцца нашы публічныя туалеты. Характэрна яшчэ і тое, што амерыканскія туалеты, як правіла, бясплатныя. Калі мы знаходзімся пры гэтай тэме, дык хачу расказаць аб цікавым эпізодзе. У адным з вакзальных туалетаў над самым пісуарам заўважыў я маленькі плакацік з надпісам „Езус цябе кахае“. Відавочна, плакацік нехта прыклеіў вельмі даўно, бо папера ўжо пажоўкла і яе край адклеіўся. Ці нехта з чытачоў уяўляе сабе нешта такое ў Польшчы? Я асабіста не ўяўляю. Першы-лепшы наведвальнік, не гаворачы ўжо аб абслузе, сарваў бы такі плакацік і пры гэтым найгоршымі словамі аблаяў бы віноўніка такой прафанацыі і богаборства. А тут перавальваюцца праз памяшканне тысячы людзей, якія абыякава паглядаюць на плакацік, і ніхто з іх не працягвае рукі, каб яго сарваць. У гэтым, думаю, таксама праяўляецца спецыфіка Амерыкі.

Падарожжа з Нью-Йорка ў Кліўленд дало мне магчымасць прыглядзецца да амерыканскага пейзажу. Прыгледзецца і захапіцца ім. Амаль на працягу ўсіх васьмісот кіламетраў выступала паўгарыстая мясцовасць. Усе схілы гор пакрытыя лісцянымі лясамі. Лясы гэтыя пафарбавала, паводле свайго густу, восень. Як жа цудоўная панарама рассцілалася абапал дарогі і як прыемна было глядзець на яе і момантамі нічога не думаць, нічым не пераймацца, а толькі глядзець на хараство і час ад часу сягаць рукою ў торбу, дзе была куча смачных бутэрбродаў і велізарны бідон кока-колы. Зышоўшы з аўтобуса ў Кліўлендзе, мы не адчувалі ніякай стомленасці, хаця ехалі трынаццаць гадзін.

Алесь Барскі

ПЕРАД XI З'ЕЗДАМ БГКТ

МІКАЛАЙ ВАРАНЕЦКІ

Выбраны ён дэлегатам XI З'езда БГКТ на справаздачна-выбарнай канферэнцыі аддзела ў Нараўцы. Па прафесіі настаўнік, выкладчык рускай мовы і літаратуры, а ў бягучым годзе таксама і беларускай мовы. З яе навучаннем існуюць праблемы. Многія школьнікі складаюць заявы аб звальненні іх ад навучання роднай мовы, якой цяпер у тыдзень 4 урокі.

Аб гэтай прыкрай сітуацыі сігналізуе Мікалай Варанецкі. І неяк цяжка становіцца на сэрцы, што там, дзе жывуць беларусы, там, дзе падаўляючая большасць настаўнікаў-беларусаў, паяўляецца такая сітуацыя.

Навучанне беларускай мовы, падрыхтоўка настаўнікаў да гэтага прадмета, на думку Мікалая Варанецкага, павінна быць адным з важнейшых пытанняў XI З'езда БГКТ. Неабходна на З'ездзе паставіць справу стварэння новага штатнага эстраднага калектыву на ўзор былой слаўнай „Лявоніхі“. На гэта павінны знайсціся грошы.

Нецярпімай справай з'яўляецца спозненае выдаванне беларускіх календароў. Ужо час пакончыць з такім станам, ужо час, каб і ў ГП БГКТ нешта перабудавалася, сталася больш сучасным. Бо калі што-небудзь арганізаваць — ці народны беларускі фэст, ці канцэрты калектываў, ці агляды, — дык усё павінна быць на высокім узроўні, бо гэтага патрабуе наш час.

(мх)

ЛЮДМІЛА КІСЛЯК

Выпускніца Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы, працавала пяць год у Гайнаўскім раённым доме культуры. Цяпер яна дырэктар Гайнаўскага гміннага асяродка культуры ў Дубінах. Яна абазнана з культурна-асветнай працай, з аматарскім рухам, з'яўляецца членам гайнаўскага беларускага калектыву. Плануе арганізаваць яшчэ адзін самадзейны калектыў (у Дубінах існуе вакальна-інструментальны калектыў „Дубіны“ пад мастацкім кіраўніцтвам Пятра Скепкі) з фальклорным уклонам.

Ад нядаўна Людміла Кісляк з'яўляецца старшынёй Гайнаўскага гміннага аддзела БГКТ. Гэта энергічная дзяўчына імкнецца да эфектыўнай дзейнасці, каб адчувальнае было існаванне беларускай арганізацыі ў вёсках Гайнаўскай гміны. Але каб так сталася хутчэй, неабходная дапамога і з боку Галоўнага праўлення, а перш за ўсё яго Прэзідыума. Трэба абменьвацца вопытам з іншымі аддзеламі. І таму неабходныя сустрэчы ці нарады са старшынямі ўсіх 17 аддзелаў БГКТ. Трэба, каб яны пазнаёміліся, каб наладжвалі супрацоўніцтва між аддзеламі. Гэтак быць не можа, каб старшыні аддзелаў, іх намеснікі ці сакратары не зналі і не бачылі ніколі членаў Прэзідыума ГП.

Наступная справа. Прэзідыум ГП павінен мець уплыў на беларускія радыёперадачы. Мала таго, што яны вельмі кароткія, дык яшчэ вядуцца на нізкім узроўні. Замнога расказаў розных бабуляў і дзядуляў аб сваім жыцці. І гэта не было б дрэнна, каб радыёперадача працягвалася тры гадзіны. Але калі толькі паўгадзіны...

Нашае асяроддзе жадае, каб радыёперадачы працягваліся не менш як гадзіну і каб былі дынамічныя. Некаторыя сучасныя элементы варта ўзяць з тэлевізійнага „Тэлеэкспрэса“.

(мх)

ВАСІЛЬ СЕГЕНЬ

Справаздачна-выбарная канферэнцыя аддзела БГКТ у Дубічах-Царкоўных ізноў выбрала яго старшынёю праўлення. І гэта вельмі добра, бо ён цяпер з'яўляецца інспектарам асветы і выхавання ў Дубічах-Царкоўных. Справа ў тым, што ад пастаўы інспектара, ад яго адносін да навучання беларускай мовы ў школах найбольш залежыць поспех у гэтай галіне.

Як усюды ў беларускіх асяроддзях, людзі хочуць мець харавыя калектывы, хочуць спяваць. Але арганізаваць хор цяжка, бо няма музычных інструктараў. Што зрабіць, як працаваць, каб такіх людзей прыцягнуць на вёску — вось на гэтыя справы павінен звярнуць увагу З'езд БГКТ.

Важнай справай для актыву БГКТ і для многіх асоб у вясковых гуртках з'яўляецца кантакт з Савецкай Беларуссю, з якой людзі звязаны духоўна. Што трэба зрабіць, каб сустрэчы, знаёмствы з Беларуссю былі даступныя Беларускаму таварыству, на гэтае пытанне З'езд павінен таксама даць адказ.

(мх)

(Працяг са стар. 1)

ВІТАЕМ XI З'ЕЗД БГКТ!

яна ўжо толькі да штогадовага выдання „Беларускага календара“, які і так выходзіць са значным спазненнем.

Самай важнай падзеяй у справаздачным перыядзе было тое, што пачалася пабудова Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы. Добры пачатак зроблены, але яшчэ шмат працы чакае кіраўніцтва і актывістаў БГКТ пры нашым музеі.

Тыя і іншыя праблемы абмяркуюць дэлегаты на XI З'ездзе, адлюструюць іх у праграме. Дэлегатам жадаем плённай і канструктыўнай дыскусіі, а новаму Галоўнаму праўленню БГКТ — поспехаў у ажыццяўленні з'ездаўскіх пастаноў!

Рэдакцыя

ДАНУТА ШУКАЕ ДЗМІТРЫЯ ГЕРАСІМЕНКУ

Сімпатычная і мілая жанчына ў „Ніву" прыйшла з вялікай і сардэчнай просьбай. З бумажніка выняла старую, малога фармату фотакартачку. „Хачу знайсці гэтага чалавека", — сказала яна, — прачытайце на адвароце. На адвароце было напісана: „Дорогой Марии на долгую память от Дмитрия Герасименко, 18.I.45".

Здымак перахоўваўся ў пані Мар'і Зайкоўскай, цяпер яе дачка Данута прынесла яго ў рэдакцыю, каб апублікаваць і памагчы адшукаць Дзмітрыя.

У далейшым пані Данута расказала нам цікавую гісторыю пра знаёмства яе маці з савецкім салдатам, пераплятаючы свой расказ чысцейшай рускай мовай.

Усё адбылося ў мясцовасці Стрэнкова Гура над Нарвай (Ломжынскае ваяводства) у доме і сям'і Зайкоўскіх, дзе і цяпер жыве пані Дануся са сваёй мамай Мар'яй, якой амаль 44 гады таму назад падпісаў сваё фота малады Дзмітрый — савецкі салдат. Яму было тады 24 гады. Пані Мар'і цяпер 74 гады, а яе муж, бацька Дануты — Міраслаў Зайкоўскі ўжо не жыве.

Тыя далёкія студзеньскія дні сорак пятага года Данута ўспамінае цёпла і ўзрушана, разам радасць і смутак дрыжыць у яе голасе: „To była wielka przyjaźń!".

Фронт стаяў тады над Візнаю, а Дзмітрый служыў у сувязі, быў у тэлефоннай групе. У той самы час яго бацька — высокі савецкі афіцэр (можа, палкоўнік — Дануся не помніць) знаходзіўся пад Варшавай. Дзмітрый расказваў яшчэ пра сваіх сясцёр, паказваў іх фота — абедзве з косамі.

Данусі было тады 7 гадоў. І чулліва ўспамінае яна тыя часіны, калі ў хату прыходзіў Дзмітрый. „Тата і мама яго вельмі любілі, хвалілі. Стаўся нам як родны. Калі заходзіў да нас, бывала, мама брала гітару і грала, а мы ўсе спявалі... Як весела было, як цудоўна!"

І помніць яшчэ, як Дзмітрый яе, Данусю, саджаў на стул і апранаў у белы камбінезон — такі на снег. Яна вельмі любіла такія хвіліны. „Я за некалькі дзён навучылася па-руску гаварыць. То такія блізкія сабе мовы, — гаворыць Данута. — У той час было адно такое здарэнне. Нейкі палкоўнік зайшоў да нас у хату. Пачалася размова. Той палкоўнік запытаў у майго бацькі: „Это твоя дочь?" Бацька адказаў, што так. Тады палкоўнік, як бы тлумачачыся, заўважыў: „Она так хорошо говорит по русски!".

У пані Данусі цётка і дзядзька выдатна ведалі рускую мову. Дзядзька закончыў яшчэ царскую школу. Значыць, пані Данута лічыць, што яна мела добрую падставу, каб вучыцца па-руску. „Ну, і трэба яшчэ мець сімпатыю да мовы, — сцвярджае, — каб добра яе вывучыць". Успамінае, як аднойчы яна ў школе, ужо значна пазней здарэнняў, пра якія мы расказалі, за падказванне на ўроку рускай мовы атрымала двойку. Цётка абурылася — як гэта так! Пайшла да настаўніцы і сказала: „Яна знае Лермантава, Пушкіна, Гогаля, а вы ёй двойку ставіце". Настаўніца змяніла ацэнку.

А здымак свой падпісаў Дзмітрый і падарыў, калі ад'язджаў на фронт. Ці жыве? Вось пытанне, якое ставіць пані Данута з хваляваннем. Яна кажа: „Маёй маме два разы сніўся. Адзін раз, што загінуў пад Венай, а другі, што ехаў самаходам і быў як бы закрыты нейкай аслонай, але мама ведала, што гэта ён. Калі самаход праехаў, ён адкінуў аслону і мама ўбачыла яго твар...".

„Калі б нават не жыў, — кажа Дануся, — я хацела б паехаць на яго магілу. Але я хачу, каб ён жыў! Я яго хачу прыціснуць, прытуліць. Я веру, што ён жыве. Będę się modlić, by on się odnalazł".

Рэдакцыя „Нівы" сардэчна просіць, асабліва сваіх чытачоў і сімпатыкаў у Савецкім Саюзе, у Беларусі, усімі сіламі памагчы адшукаць Дзмітрыя Герасіменку, ці яго родных, блізкіх, знаёмых. Мар'я Зайкоўская і Данута Пошва з Польшчы чакаюць з нецярплівасцю і надзеяй на хоць малую першую вестачку, каб неяк ухапіцца за пачатак ніточкі...

Пішыце на адрас рэдакцыі „Нівы", або непасрэдна да Дануты, як умееце: па-руску, па-польску, па-беларуску.

Адрас:
Danuta Poszwa
18-317 Chlebiotki Nowe
Strękowa Góra
woj. Łomżyńskie

Вера Валкавыцкая

Дзмітрый Герасіменка. *Рэпр. М. Алькоўскага.*

БАС! — А МОЖА ЯШЧЭ РАЗ?

Пабываўшы ў чужыне, меў я агазію слухаць прэс-канферэнцыю Ежы Урбана, міністра Польскай Народнай Рэспублікі. Гэты ўсім вядомы прадстаўнік урада ПНР гаварыў пра ўмовы дзейнасці вышэйшых школ у Польшчы. Пытанні журналістаў кранулі і тэму існавання ды дзейнасці студэнцкіх арганізацый.

Міністр Урбан, з характэрнай эрудыцыяй і аптымізмам, некалькі хвілін пераконваў прысутных, што гэтае пытанне на дарозе да вырашэння, якое мае даць задавальненне як „збунтаваным студэнтам", так і універсітэцкім уладам. Найбольш надзейным з яго прамовы было тое, што неўзабаве будуць зарэгістраваны новыя студэнцкія згуртаванні.

З думкай, што мо ўрэшце і пра беларусаў не забудуць, задаволены, вярнуўся я на Беласточчыну. Якое ж было маё здзіўленне, калі ў „Прысутнасці" прачытаў, што БАС не зарэгістравана. Першае ўражанне — памылка ў друку, напэўна хацелі напісаць „зарэгістравана", але хтосьці памыліўся. З гэтай памылкі вывеў мяне адзін з выпадкова сустрэтых рэдактараў „Прысутнасці".

Хтосьці мог бы сказаць, што няма пра што гаварыць, незарэгістраваны БАС гэта яшчэ не канец свету. Але арганізацыя, якую афіцыяльна хацелі стварыць беларускія студэнты, гэта толькі адно са шматлікіх згуртаванняў, якому не дазвалялася існаваць (прыклад Незалежнага згуртавання студэнтаў усім вядомы). На пытанне, чаму, адказваць не буду, кожны зацікаўлены можа адказаць сабе сам.

Думкі мае, а лічу, што не толькі мае, заняты цяпер другой справай — будучыняй беларускага студэнцкага руху ў Польшчы. Як адмова рэгістрацыі будзе ўплываць на далейшае развіццё беларускага асяроддзя?

Ведаю таких, якім нашае цяперашняе палажэнне напамінае сітуацыю, якая паўстала ў 1981 годзе пасля адмовы рэгістрацыі БАСа, якую Янка Максімюк назваў „схізматычным перыядам" („Сустрэчы" № 1—2 (8—9) с. 15). Ёсць аднак фактары, якія дазваляюць мне аптымістычна глядзець на нашу будучыню. Ведаю, што жывуць яшчэ маладабеларусы, якім нацыянальнае пытанне не з'яўляецца абыякавым і гэта ў іх руках лёс студэнцкага беларускага руху. Адмова рэгістрацыі незалежнай беларускай арганізацыі гэта яшчэ не прычына, якая можа спыніць свядомых маладых беларусаў у іх нацыянальнай дзейнасці. Ёсць шмат магчымасцяў, якімі мусім толькі карыстацца, а наш голас напэўна не загіне.

У нашых руках будучыня беларускага студэнцкага руху і найбольш ад нас залежыць, ці год 1988 будзе пачаткам новага гістарычнага перыяду, які хтосьці ў будучыні мог бы назваць „гераічным".

Ю. Каліна

ВАРШАЎСКІ ГУРТОК

Фактычна не была гэта арганізацыя. Проста група беларусаў, якія, спыніўшыся ў адным, чужым для іх горадзе, стараліся не згубіцца, утрымаць узаемную сувязь.

Аб гэтым асабліва клапаціўся Гальяш Леўчык. Звязвала іх таксама прыватная сталоўка, якую называлі „беларускай", дзе кожны дзень сустракаліся там на абедзе, а таксама тое, што амаль кожную нядзелю цэлай групай (з малымі выняткамі) ездзілі ў госці да беларускай сям'і Стальгваў, якія жылі адну станцыю ад Варшавы ў Ажарова ў сваёй, як цяпер кажуць, „дачы".

Дачу гэтую праектаваў і будаваў архітэктар Лявон Дубейкоўскі ў Стальгваў, якія паходзілі (калі не мыляюся) з Віцебшчыны. У іх захоўваліся беларускія традыцыі. Так, напрыклад, на Запускі пачаставалі нас беларускімі нацыянальнымі стравамі, як верашчака, аўсяны кісель і г.д.

Былі праекты выдаць хоць малую аднаднёўку, або зрабіць вечарыну... Але да гэтага ніколі не дайшло.

Найгорш тое, што я, хоць спатыкалася з сябрамі гэтай групы, абсалютна не ведаю, дзе хто працаваў, чым займаўся... Вядома, апрача Г. Леўчыка.

Ды не мала ведаю аб архітэктары Л. Дубейкоўскім, хоць таксама, дзе ён працаваў у Варшаве, мне невядома. Але пасля ў вайну і пасля вайны мы з ім жылі ў адных гарадах. Падчас вайны (1-й сусв.) Л. Дубейкоўскі апынуўся ў Мінску. Дзе працаваў — не ведаю. У грамадскай працы ўдзелу не прымаў, але стала абедаў у беларускай хатцы ў сталоўцы Таварыства помачы ахвярам вайны. Л. Дубейкоўскі быў вегетарыянцам і для яго варыліся спецыяльныя абеды.

Прыехаўшы ў Вільню ў 1923 годзе, я Л. Дубейкоўскага застала ўжо тут. Ён ажаніўся з сястрой нарачонай Івана Луцкевіча з дому Менке, мелі дамок на Падгорнай вуліцы. Паводле пісьменніка Янкі Казекі Л. Дубейкоўскі пісаў вершаваныя „байкі". Памёр

(Працяг на стар. 11)

АДНАК „ГУСІ“ А НЕ „ГУСІНЫ“

Да праблемы, закранутай А. Лукашуком („Ніва“ № 33 і 36), хачу і я дабавіць некалькі слоў паяснення. Пачаць, аднак, трэба ад цытаты, якая ў арыгінале запісана так:

A niechaj narodowie wżdy
postronni znają,
iż POLACY nie gęsi, iż swój
język mają.

Як бачым, Рэй спецыяльна адзначыў назоўнік *Polacy*, каб супрацьставіць яго назоўніку *gęsi*. Псеўдапатрыёты выдумоўваюць усё, каб не параўноўваць палякаў з гусьмі. Я таксама памятаю дрэннае тлумачэнне майго настаўніка, нязгоднае нават з дзіцячай логікай.

Калі хтосьці з чытачоў захоча знайсці больш шырокае навуковае тлумачэнне выказвання Мікалая Рэя, адсылаю да кнігі польскага мовазнаўца Стэфана Рэчэка „Na tropach słów“ (с. 83—90).

Аляксандр Дабчынскі,
Бацюты

Ад рэдакцыі: Ніжэй прыводзім фрагменты эсэ С. Рэчэка „*Gęś à la Mikołaj Rej. Danie staropolskie*“, змешчанае ва ўспомненай кнізе.

„W czym zatem problem?

W ogóle by go nie było, gdyby go nie stworzono. Nie miał go także L. H. Morstin, gdy tytułował swoją sztukę o Reju, biorąc już gotowy tytuł z *Figlików:* Polacy nie *gęsi*. Rozumiał bowiem dobrze, iż Rej miał tu na myśli nasze pożyteczne domowe ptaki. Problem powstał wedle metody stosowanej przy rozcinaniu włosa na cztery części. (...)

Przeciwko preferowaniu formy *gęsi* w znaczeniu przymiotnika dzierżawczego przemawia i ta okoliczność, że każdy współczesny czytelnik w sposób naturalny i spontaniczny, a zatem oczywisty, pojmuje formę *gęsi* jako rzeczownik w mianowniku liczby mnogiej. Owa interpretacyjna spontaniczność opiera się na prawidłowym odczytaniu konstrukcji syntaktycznej tekstu Reja, bo ta w pełni uzasadnia takie właśnie, a nie inne odczytanie wypowiedzenia ojca naszej literatury. (...)

Sprawa byłaby zupełnie oczywista, gdyby nie rytmiczna budowa Rejowskiego wiersza, która nie pozwala na wprowadzenie do oznajmienia *Polacy nie gęsi* językowego znaku aktu przysądzania w postaci *to (Polacy to nie gęsi)*. Jego nie ujęzykowiona obecność jest jednak wyczuwalna wyraźnie w tej interpretacji; nie jest zresztą konieczna przy obecności zaprzeczenia *nie*. Zresztą, gdyby tak było, nie byłoby o czym w ogóle mówić. A w końcu nie wydaje mi się, żeby Rej był aż tak starożytny, aby ogółowi odmawiać umiejętności w prawidłowym odczytaniu znanego powiedzenia, skoro ten ogół mówi takim samym językiem.“

(Stefan Reczek, Na tropach słów. Eseje filologiczne, Ossolineum, Wrocław 1973).

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Стары Беласток. Вул. Артылерыйская. Мал. У. Петрука.

(Працяг са стар. 1)

Як Валя трапіла ў „Васілёчкі“? З маладых год вельмі любіла спяваць. Слухала ўважліва, што спявалі на вяселлях, хрысцінах, усё запісвала ў сшыткі. У яе і цяпер захоўваюцца тыя рукапісныя спеўнікі.

Валя любіла цішыню, бо яна радзіла ў яе душы песню. „Я помню, калі стане ў хаце ціха, тады я, бывала, выспяваюся. Была ў мяне ў вёсцы вельмі сардэчная сяброўка Антаніна Залуская, добры другі голас мела. Разам спявалі мы блізкія сэрцу нашыя родныя песні. Антаніна молада памерла, але песні нашы жывуць“.

У „Васілёчкі“ прыйшла Валя ў лістападзе 1971 г. А роўна праз два гады ў лістападзе 1973 года выйшла замуж. „Выспевала Лукашука“, — смяецца.

З хорам ад таго часу не расставалася акрамя кароткіх перыядаў пасля родаў. Пры дзецях многа памагла ёй мама Сярожы — Анісся, якая і потым пільнавала малых дзетак, калі дарослыя ішлі на рэпетыцыю. Дзеці потым разам з імі пачалі хадзіць на спеўкі.

Калектыў „Нашы дзеці“, у якім спявае дачка Ася, — ужо 8-класнікі і хутка адляцяць са сваёй школы № 3. Сяргей Лукашук, нястомны шукальнік талентаў, як нам сказала Валя, будзе зноў у школе № 3 арганізаваць новы калектыў, пачынаючы ад дзяцей другога класа.

Валі Лукашук сардэчна жадаем, каб у далейшым усёй сям'ёй прадаўжала вялікую работу на беларускай ніве.

Вера Валкавыцкая
Фота Я. Чэрнякевіч

Грамадзянская міліцыя была арганізавана ў пасляваеннай Польшчы на аснове дэкрэта Польскага камітэта нацыянальнага вызвалення ад **7 кастрычніка 1944 года**, і гэты дзень міліцыянеры лічаць сваім святам, з нагоды якога ўжо традыцыйна кіраўніцтва ваяводскай управы ўнутраных спраў наладжвае штогод сустрэчу з беластоцкімі журналістамі. Апошняя такая сустрэча адбылася 27 верасня г.г.

— Асабліва апошнія месяцы, — гаварыў палкоўнік Сільвестр Рагалеўскі, — калі ў некаторых раёнах нашай краіны праходзілі вядомыя грамадскія хваляванні, сталіся для ўсіх службаў міліцыі сапраўдным экзаменам грамадзянскай вытрымкі і арганізацыйнай спраўнасці. На шчасце, ані ў Беластоку, ані ў іншых гарадах Беластоцкага ваяводства не дайшло да адкрытых забастовак і маніфестацый, толькі на некаторых прадпрыемствах была аб'яўлена гатоўнасць да забастовак. Нягледзячы на гэта, атмасфера нервознасці, чаканне чагосьці надзвычайнага, невядомага, несумненна, уплывала і на нашу працу.

Ужо ў гэтым годзе, як адзначыў палкоўнік Ян Пасіх, здарылася ў Беластоцкім ваяводстве 5230 усялякага роду злачынстваў. Але гэтага ліку няма чаго асабліва палохацца. У сваёй ненармальнасці ён адлюстроўвае з'яву, быццам бы, нармальную, якая спадарожнічае нашаму жыццю кожны год. Гаспадарчая і разбойніцкая злачыннасць захавала свой даўнейшы ўзровень. Міліцыя назірае нават зніжэнне праяваў нахабнай спекуляцыі і вылазак за дзяржаўнай і грамадскай маёмасцю. Затое памяркоўную трывогу выклікаюць зладзейскія ўзломы ў прыватныя памяшканні і аўтамабілі. Здарылася, для прыкладу, што зладзеі ў Белавежы за адну ноч „ачысцілі“ з каштоўных рэчаў цэлы турыстычны аўтобус на стаянцы, забраўшыся ў яго цераз разбітую шыбу.

— Часта ўласнікі аўтамабіляў, — гаварыў палкоўнік Ян Пасіх, — самі правацыруюць зладзеяў, пакідаючы „на вачах“ дарагія радыёпрыёмнікі, фотаапараты, відэакасеты ды іншыя, так сказаць, „ходкія“ рэчы і прылады.

Здарыліся два забойствы. Адно — у Гайнаўцы, ужо распрацаванае, а другое — у лесе пад Гарадком.

Пры нагодзе варта адзначыць, што раённая ўправа ўнутраных спраў у Гайнаўцы адзначаецца ў ваяводскім кіраўніцтве як адна з лепшых на Беласточчыне па выяўленню ўсялякіх злачынстваў. Так было і на гэты раз. Сабралася вясёлая кампанія, у якой апынуўся 17-гадовы крыміналіст. Яго адпусцілі з астрога ў часовы водпуск. Хлопцы-малайцы папілі сабе парадачна і пачалі падлікі: хто колькі даў на выпіўку і хто каму вінаваты. Дайшло да бойкі. 17-гадовы крыміналіст шпурнуў у свайго сябра ад бутэлькі нож і пакінуў п'янага ды параненага звычайна пад плотам. Зранку знайшлі яго ўжо мёртвым.

Інакш мелася справа з забойствам у лесе за Гарадком. Жанчына жыла адзінока, але даволі багата, хаця гаспадарку сваю аддала ўжо дзяржаве ў замен за пенсію. Была, аднак, вельмі ж сварлівая. Сварылася з усімі за ўсё і пры кожнай нагодзе, нават за грыбы, якія раслі ў яе даўнейшым лесе. Па яе меркаванню, гэта былі выключна яе грыбы. За пастаўку гэтых грыбоў, дарэчы, ужо ў гэтым годзе зарабіла яна каля 200 тысяч злотых, а на ашчаднай кніжцы міліцыя выявіла 800 тысяч злотых. Мела таксама даволі высокі валютны рахунак. І вось гэтую жанчыну 14 верасня ў 9 гадзін раніцы знайшлі мёртваю ў лесе, у нейкіх 30 метрах ад праязной дарогі. Знайшоў труп выпадковы аматар грыбоў. Выяўленыя сляды барацьбы даказваюць, што забойства здзейснена было ў гэтым жа месяцы. На пальцах жанчыны засталіся, аднак, некранутыя два залатыя пярсцёнкі. Адпаў таксама матыў гвалту. Яго прызнакаў ні міліцыя, ні лекары не выявілі. Дык і дагэтуль невядома, хто і чаму забіў гэтую адзінокую жанчыну. Міліцыя просіць усіх грамадзян дапамагчы выявіць злачынцаў.

З нагоды свята ў Беластоку і ў іншых адзінках МУС былі наладжаны шматлікія культурна-грамадскія мерапрыемствы. Многія работнікі гэтых устаноў атрымалі дзяржаўныя ўзнагароды і павышэнні ў афіцэрскіх званнях. Галоўная, аднак, урачыстасць адбылася ў Саколцы, дзе раённая ўправа ўнутраных спраў атрымала сцяг.

Віктар Рудчык

„ПЕРАБУДОВА І НОВАЕ МЫСЛЕННЕ" ПА-БЕЛАРУСКУ

Кніжка Міхаіла Гарбачова „Перабудова і новае мысленне для нашай краіны і для ўсяго свету", якая зрабіла своеасаблівую кар'еру ў нас і на Захадзе, з'явілася сёлета ў мінскім выдавецтве „Беларусь" па-беларуску. Да выдання падрыхтаваў яе Інстытут гісторыі партыі пры ЦК КПБ сумесна з філіялам Інстытута марксізму-ленінізму пры ЦК КПСС.

Як піша сам Міхаіл Гарбачоў у звароце да чытача:

„Кніга гэта — не навуковы трактат і не прапагандысцкая публіцыстыка, хоць ацэнкі, вывады, падыходы да аналізу, якія чытач знойдзе ў ёй, грунтуюцца, натуральна, на пэўных каштоўнасцях і тэарэтычных прадпасылках. Хутчэй за ўсё, гэта разважанні і роздум аб перабудове, аб праблемах, якія перад намі паўсталі, аб маштабах перамен, аб складанасці, адказнасці і непаўторнасці нашага часу. Я свядома не перагружаў кнігу фактычнымі данымі, лічбамі, падрабязнасцямі. Гэта — кніга пра нашы задумы, пра тое, як іх збіраемся рэалізаваць, і, паўтараю, — запрашэнне да дыялога. Значная яе частка прысвечана новаму палітычнаму мысленню, філасофіі знешняй палітыкі. І калі гэта кніга будзе садзейнічаць росту міжнароднага давер'я, буду лічыць, што яна выканала сваю ролю".

Кніга Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова складаецца з двух асноўных аддзелаў: *Перабудова* і *Новае мысленне і свет*. Папярэджвае іх зварот *Да чытача*, канчае *Заключэнне*. Кожны з аддзелаў падзяляецца на шматлікія раздзелы і падраздзелы. Першы аддзел, *Перабудова*, складаюць два раздзелы: *Перабудова: вытокі, сутнасць, рэвалюцыйны характар* і *Перабудова пачалася. Першыя вывады*. У іх Генеральны сакратар разглядае перабудову як наспелую патрэбнасць, звяртаецца да яе ідэйнай крыніцы, паказвае яе як старанна падрыхтаваную праграму, у якой „больш сацыялізму" і „больш дэмакратыі", яе рэвалюцыйную сутнасць. М. С. Гарбачоў не абмінае ў іх грамадскіх зрухаў, абаротаў „махавіка перабудовы", „святла галоснасці", ролі інтэлігенцыі ў перабудове. Разглядае таксама эканамічную і сацыяльную палітыку ў дзеянні, шляхі дэмакратыі, успрыйманне перабудовы за межамі краіны, і ў прыватнасці на Захадзе.

Аддзел *Новае мысленне і свет* датычыць наступных пытанняў: *Як мы бачым сучасны свет* (падаю назвы раздзелаў, — Ю. Т.), *Перабудова ў СССР і сацыялістычны свет*, *„Трэці свет" у міжнародных суполнасці*, *Еўропа ў савецкай знешняй палітыцы*, *Праблемы раззбраення і савецка-амерыканскія адносіны*. Закранаецца ў іх шлях да новага мыслення, яго патэнцыял, сумленная і адкрытая знешняя палітыка, рэальны сацыялізм, новыя адносіны ў сацыялістычным свеце. Падыходы да аналізу ахопліваюць рэгіянальныя канфлікты, права на ўласны шлях развіцця, азіяцка-ціхаакіянскі вузел, ядзернае раззбраенне ў Азіі, час вялікіх перамен у Лацінскай Амерыцы.

Шмат месца ў кнізе Генеральны сакратар адвёў імператывам агульнаеўрапейскай палітыкі, парасткам новага мыслення ў Еўропе, яе магчымасцям і адказнасці; Еўропе, як нашаму агульнаму дому, агульнаеўрапейскаму супрацоўніцтву. Сур'ёзнае месца займаюць у ёй як праблемы раззбраення, так і савецка-амерыканскіх адносін. Закранаючы іх, М. С. Гарбачоў выступіў супраць адчужанасці і за іх дэідэалагізацыю.

Кніжка М. С. Гарбачова на беларускай мове з'яўляецца, несумненна, падзеяй на Беларусі. Тым больш, што рэвалюцыйная

(Працяг на стар. 11)

НЕВЯДОМА, ХТО З КІМ НЕ ЗРАЎНЯЕЦЦА

У адной сваёй карэспандэнцыі пісаў я, як у вайну бандароўскія жанчыны шукалі ў вайсковым падраздзяленні работу, каб падзарабіць. Аўрора ў „Ніве" № 30 ад 24 ліпеня г.г. папракае мяне за тое, што я непатрэбна жартую.

Зараз сітуацыя змянілася, і ўсім жанчынам, не толькі з Бандароў, хопіць работы на месцы. Хаця яшчэ будова вадасховішча „Семяноўка" не закончана, то ўжо летам наехала многа турыстаў і школьнай моладзі з усёй Польшчы. З адпачынку былі яны задаволены. Плавалі цэлымі днямі па Нарве, дыхалі чыстым сасновым паветрам.

У блоках пры вадасховішчы мае быць асяродак здароўя, пошта, будуць рамантаваць школу. Будуецца ачышчальня сцёкаў, помпавая станцыя. Будзе рыбацкі порт, гасцініца, крамы, цяплiцы, фермы.

Непатрэбна Аўрора даказвае, што Бандары горшыя за Ляўкова, непатрэбна баіцца, што калі скончыцца будова вадасховішча, то жыхарам Бандароў не будзе работы і таму раіць пабудаваць фабрыку, так як у Ляўкове, каб даць людзям сталую працу. Фабрыкі ў Бандарах ці ў Рыбаках будаваць нельга, бо тудою праходзіць турыстычная траса ў Белавежскую пушчу. Калі скончыцца будова вадасховішча, то затрымоўвацца тут будуць таксама і замежныя турысты, едучы ў Белавежу або з яе вяртаючыся.

Рабочых, якія працуюць на будове, будзе замала для абслугі ўсіх абсталяванняў і да працы ў турыстычным комплексе. Працы хопіць многім жыхарам навакольных вёсак.

У Ляўкове людзі працуюць у цагельні, каб зарабіць. У нас адны прыедуць адпачываць і выдаваць гропы, а другія, мясцовыя будуць працаваць, каб тыя гропы зарабіць. Здаецца мне, што і Аўроры знайшлася б у нас работа і было б ёй у нас лепш, як дзе-колечы. Гавораць, што яна ў бальніцы працуе. Праца там вельмі патрэбная і адказная, ганаровая, але затое нудная.

Сёння людзі маюць дзе працаваць. У Семяноўцы — на перагрузачнай станцыі, у Ляўкове — на керамічнай фабрыцы, у Імшары — на торфаперапрацоўчым заводзе, а ў нас — на вадасховішчы.

Цяжка сказаць, хто з кім не зраўняецца. **Хведар Хлябіч**

ЯК САКІ БАЯРЫ БАБУ РАТАВАЛІ

На Беласточчыне ёсць пры мясцовасці, якія называюцца Сакі. У нашым выпадку гутарка ідзе пра вёску, што ляжыць у сённяшняй Бельскай гміне, у левы бок шашы з Бельска-Падляшскага ў Нарву ў адлегласці васьмі—дзевяці кіламетраў ад горада — даўняй сталіцы Падляшша. Раней, у канцы XIX, а нават яшчэ на пачатку XX ст. ст. Сакі знаходзіліся бліжэй Бельска. Карацей было ехаць таксама і ў Нарву. А высвятленне простае — стары гасцінец, ля якога ляжала вёска, ішоў напрасткі, выбіраючы як мага карацейшую адлегласць паміж тымі мясцовасцямі. Гэта ашчаднасць у часе і ў працы пры пракладанні дарогі.

І вось пры гэтым гасцінцы, частка якога яшчэ захавалася, знаходзіцца вёска Сакі. Вёска яна старая — даўняя асада баяраў Сакоўскіх. Належала да Га独веcкага...

Належала да Гадаўскага замку і была на паслугах для развожвання лістоў. Першыя ўспаміны пра Сакі паходзяць з 1576 года. Вёска лічылася баярскай, бо пражывалі там так званыя путныя баяры, заданнем якіх была ахова дарог і абслугоўванне камунікатыўных зносін у сэнсе перанашэння інфармацыі.

Хто і калі надаў баярскае званне вёсцы, жыхары не ведаюць, іх па сутнасці гэта і не цікавіць, але фактам гэтым надта ганарыліся. Асабліва ў адносінах да другіх вёсак. У царкве мелі сваё выдзеленае месца. Знаходзілася яно бліжэй царскіх дзвярэй, па абодвух баках, што можна яшчэ заўважыць у цвінтарнай капліцы.

Сам з дзяцінства памятаю, як бабулька, расказваючы казкі або ўспамінаючы мінулае, не раз падкрэслівала, што, маўляў, наша вёска слаўная, мы не абы-хто, а „баяры".

Мясцовая легенда гаворыць, што было гэта так. Вёска ляжыць у рэчышчах Локніцы і Арлянкі. Адлегласць паміж імі невялікая, усяго толькі некалькі кіламетраў, ну, можа, чатырыпяць. Калі Локніца была рэчкай сухою, небалотністай, і ставілі на ёе берагах млыны, дык Арлянка наадварот, была акружана дрыгвамі, доказ чаго — тарфяністасць. І вось у абшарах гэтых балотаў праходзіла дарога — частка колішняга тракту у Нур. Хадзілі ёю людзі, праязджалі знамянітасці. І аднойчы вёску абляцела вестка, што на гасцінцы, тут за стадоламі, карэта ў балоце асела, ажно колаў не відаць і дапамогі гукаюць. Людзі збегліся з коламі і жэрдзінамі і бачаць: пані ў карэце сядзіць. А тая ўжо на бок перакасабочылася і ледзь дзверцамі балота не ліжаша. І так зассала, што ніяк рушыць. Тут нехта крыкнуў:

— Ратуйце перш бабу, а карэту потым выцягнем і абпалошчам!

Схапілі мужыкі на рукі паню і проста ў карэту аднеслі, якая ў канцы вёскі знаходзілася. А самі назад да карэты. Выцягнулі, абмылі, коней з бруду вычысцілі ды пад карэту пад'ехалі. Выйшла пані на ганак, рукой жыда адпіхнула, што за ёю ў пояс кланяўся да людзей, якія тут амаль усе з чыстай цікаўнасці сабраліся, сказала:

— Ад сёння за вашую мужнасць, за тое, што з балота мяне выратавалі, баярамі называцца будзеце.

І засталіся Сакі баярамі. Адны гаварылі, што гэта каралева Бона праязджала, іншыя — што гэта было пазней і не хто іншы як царыца Кацярына сюдою ехала, потым увогуле звялося толькі да пані. А жыхары суседніх вёсак, каб думу сакаўлян прыглумішь, смяюцца іранічна: „Вось табе баяры, бабу ўратавалі!"

Аднак факт фактам, што ў дакументах пры назве вёскі ёсць дадатак „Баяры".

Міхась Шаховіч

ХРОНІКА

5 кастрычніка ў памяшканні Гайнаўскага аддзела БГКТ адбылося пасяджэнне прэзідыума Грамадскага камітэта пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы.

Старшыня камітэта Кастусь Майсеня паінфармаваў аб бягучых справах будовы і аб патрэбах. Адчуваецца недахоп грошай. Як іх здабыць, на гэтым была засяроджана дыскусія прысутных. **(мх)**

БЕЛАРУСІКІ

Oczerki istorii marksistsko-leninskoj filosofii w Biełorussii 1919—1968. Mińsk 1968. Rec. Laskowska-Staszuk Joanna, *Euhemer* 1971, nr 4, s. 129—131.

Oczerki istorii profsojuzow Biełorussii (1905—1969 gg.) Mińsk 1970. Rec. J. K., *Kwartalnik Historii Ruchu Zawodowego* 1973, nr 4, s. 109—112.

Okruszko Henryk, Gospodarka na glebach torfowych Białorusi, *Wiadomości Melioracyjne i Łąkarskie* 1968, nr 2, s. 34—35; nr 4, s. 108—110, tab.

Olechnowicz Mścisław, Tendencje rozwojowe akcentu białoruskiego (na tle porównawczym akcentu rosyjskiego). *Slavia Orientalis* R. 27, 1978, z. 3, s. 317—325.

Olechnowicz Mścisław, Polscy badacze folkloru i języka białoruskiego w XIX w., Łódź 1986. Rec. Podgórski Wojciech Jerzy, *Nowe Książki* 1987, nr 4, s. 112—114.

Orechwo N. S. Dieła i ludi KPZB, Wspomnienia, Mińsk 1983. Rec. Bergman Aleksandra, *Przegląd Historyczny* T. LXXVI, 1985, z. 4, s. 855—859.

Oszer Cecylia: Fleksja imienna gwary białoruskiej we wsi Jacowlany w powiecie Sokólskim. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* t. 13, 1974, s. 186—196.

Oświadczenie Rządowe, Dz. U. 1970, nr 23; Ratyfikacja przez Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich i Tunezję Konwencji (nr 23) dotyczącej repatriacji marynarzy, przyjętej w Genewie dn. 23.VI.1926 r., poz. 190; ratyfikacja przez Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich i Białoruską Socjalistyczną Republikę Radziecką Konwencji (nr 27) dotyczącej wskazywania wagi na ciężkich przesyłkach przewożonych na statkach, przyjętej w Genewie dn. 21.VI.1929 r. poz. 191; nr 24: ratyfikacja przez Mauritius i Tunezję Konwencji (nr 8) w sprawie odszkodowania na wypadek bezrobocia z powodu rozbicia się statku, przyjętej w Genui dn. 9.VII.1920 r., poz. 201.

Ozga Michalski Józef, Dni Literatury Polskiej na Białorusi, *Tygodnik Kulturalny* 1976, nr 45, s. 12.

Ozga Michalski Józef, Z okazji Dni Literatury Białorusi w Polsce, *Tu i Teraz* 1982, nr 10, s. 9.

Ozga Michalski Józef, Nie dla sławy i wawrzynu. W 100-lecie urodzin Janka Kupały, *Tygodnik Kulturalny*, 1982, nr 16, s. 6, il.

Pacuk Józef, Kształtowanie się stosunku KPP i KPZB do powstania zbrojnego (1924—1925), *Zeszyty Naukowe* Instytutu Nauk Politycznych UW 1974, nr 2, s. 161—179; Polem. Bergman Aleksandra, *Zeszyty Naukowe* Instytutu Nauk Politycznych 1977, z. 4.

Palcew Giennadij: Ze studiów nad leksyką gwary polskiej w otoczeniu białoruskim (nazwy części ciała). *Slavia Orientalis* 1971, nr 2, s. 181—186, tab.

Panczanka Pimen, Kraina poetów (w), tł. Jan Huszcza, *Warmia i Mazury* 1970, nr 12, s. 3.

Panczanka Pimen, O równouprawnieniu drzew (w), tł. Jan Huszcza, *Kierunki* 1971, nr 36, s. 12.

Panczanka Pimen, Młodym (w), — Na Podlasiu jesień (w), tł. Tadeusz Chróścielewski, *Literatura na Świecie* 1982, nr 11, s. 116—117.

Paniuticz Wiaczesław, Dobra ziemskie na Białorusi w drugiej połowie XIX wieku. *Zapiski Historyczne* 1978, z. 4, s. 59—76, tab.

Paniuticz Wiaczesław: Iz istorii formirowanija proletariata Biełorussii 1861—1914 gg., Mińsk 1969. Rec. Groniowski Krzysztof, *Kwartalnik Historyczny* 1972, nr 2, s. 449—451.

P.C.

СВЯТА Ў ЧАРАЎКАХ

(Працяг са стар. 1)

Два гады таму назад позняй восеннню першы раз я наведаў будову ў Чараўках. Ужо тады Збігнеў Ліпскі — старшыня праўлення ваяводскага саюза гурткоўцаў гаварыў нам, што поўны комплекс будынкаў і спадарожных абсталяванняў будзе гатовы ў Чараўках у чэрвені 1990 года. Гэты тэрмін удалося ім скараціць амаль на два гады. Урачыстая перадача вясковага дома пенсіянераў у Чараўках адбылася ўжо 1 кастрычніка 1988 года. Было гэта вялікае свята ў гэтай вёсцы над Нарвай. Жыхары Чараўкоў, масава прыбыўшыя на ўрачыстасць, асабіста маглі пабачыць і маршалка Сейма, старшыню НК ЗСЛ Рамана Маліноўскага, і намесніка члена Палітбюро партыі, сакратара ЦК ПАРП, адказнага за сельскагаспадарчыя справы, Збігнева Міхалка, і ваяводскія ўлады з сакратаром Уладзімірам Каладзеюкам і ваяводам Мар'янам Галам на чале. Прыехалі яны ў Чараўкі, каб тут урачыста адзначыць Дзень гурткоўца. Свята гурткоўцаў устаноўлена на 1 кастрычніка ў памяць таго, што ў гэты дзень у 1882 годзе распачаў сваю дзейнасць першы на польскай зямлі сельскагаспадарчы гурток, які заснаваў Юльюш Кразевіч у мясцовасці Пясэчна, што на Паморʼі. Імем Юльюша Кразевіча быў названы вясковы дом пенсіянераў у Чараўках.

Даўнейшая школа і ўсё наваколле цяпер адмянілася да непазнакі. Кожная зала, дзе будуць жыць 120 пенсіянераў, мае ўласны санітарыят, будзе бібліятэка, чытальня, святліца, спецыялістычныя кабінеты па ахове здароўя ды яшчэ два службовыя памяшканні для пастаяннага персаналу. Кухня зможа адначасова абяспечыць абедам 120 асоб.

Па-суседску з забудаваным комплексам гэтага вясковага дома пенсіянераў, на плошчы амаль у 3 га, абсталяваны будзе парк, у якім прадбачваецца аж 134 віды аздобных дрэў і раслін. Парк ужо дбайна агароджаны сеткай, праложаны дарожкі, пасеяна трава, пасаджаны першыя дрэвы. Непадалёк знаходзіцца таксама амаль 13 га ворнай зямлі, якую гмінная ўлада ахвотна і бясплатна адпусціць у карыстанне жыхарам Чараўкоўскага дома пенсіянераў.

Яго практычнай эксплуатацыяй займацца будзе аддзел здароўя і грамадскай апекі ваяводскай управы ў Беластоку. Арганізацыя гурткоўцаў захоўвае, аднак, за сабой рашаючы голас у падборцы кандыдатаў на пасяленне ў гэтым доме.

Яшчэ неабходна адзначыць, што з нагоды Дня гурткоўца, які адзначаўся ў Чараўках, шчодра пасыпаліся высокія дзяр-

Дом вясковых пенсіянераў у Чараўках. *Фота А. Хоміча.*

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

Ад крыжакоў у Вільню князь Вітаўт прыбыў у самы разгар лета 1392 года. У акружэнні шматлікай грамады вояў у поўнай зброі цалкам неспадзявана з'явіўся ён на золаку ліпеньскай раніцы пад сценамі крэпасці. Устрывожаная варта прыняла гэты натоўп за крыжацкія харугвы, падняла на ногі ўвесь гарнізон і зараз жа з забаролаў пагрозліва нацэліліся на прыбыўшых густыя шэрагі арбалетаў. Вітаўт накіраваў пад крапасныя сцены вяшчальнікаў, і тыя, вымахваючы прывязанымі да дзідаў белымі хусцінамі, загаласілі пра ўчынены іхнім князем пагром крыжакоў і яго дабравольнае вяртанне на бацькаўшчыну. Аднак, сцены маўчалі, крапасныя брамы не зварухнуліся, затое на забаролах гусцейшым стаў ёж арбалетаў ды знутры дзядзінца паваліў густы дым — віленцы распальвалі вогнішчы пад катламі са смалой і паспешна рыхтаваліся да абароны. Значыць, ніхто не верыў вяшчальнікам, хоць тыя аж пахрыплі ад бесперапыннага паўтарання Вітаўтавай заявы. А ці можна было паверыць, што здрадлівы Кейстутавіч раптам прыйшоў з добрымі намерамі пад Вільню? Гэта ж усяго толькі два месяцы таму назад ён са сваімі воямі ды атрадамі крыжакоў пустошыў віленскае наваколле: рабаваў, браў у палон, забіваў, пакідаючы пасля сябе на роднай зямлі пажарышчы ды трупы. І тут вось тыя ж самыя рабаўнікі і забойцы замахалі белымі сцягамі!

Князь Скіргайла, які дагэтуль адбіваў усе нашэсці Вітаўта з крыжакамі на Вялікае княства, і слухаць не слухаў пра такое незвычайнае пераўвасабленне стрыечнага брата. Аднак па таго ж просьбе накіраваў да Ягайлы ў Кракаў пасыльных. Перабежчыкам жа запрапанаваў спешыцца ды скласці зброю. Тыя, вядома, абурыліся, западозрылі небяспечны для сябе падвох і не згадзіліся абяззброіцца. Вядома, іх ні ў Вільню, ні ў Трокі не ўпусцілі. Вітаўт са сваёй світай мусіў задаволіцца пасяленнем у невялічкай крэпасці ў Востраве на рацэ Шчары (цяперашні Гальпнкаўскі сельсавет у Зэльвенскім раёне на Гродзеншчыне), воддаль ад важнейшых палітычных і абарончых асяродкаў Вялікага княства, затое ў акружэнні густой сеткі невялікіх крэпасцяў, у якіх Скіргайла прадбачліва пасадзіў моцныя гарнізоны верных сабе вояў.

З гэтага своеасаблівага зняволення ці „няцтва“, як маўлялі ў тыя часы, Вітаўта з яго світай вызваліў кароль Ягайла, які „аб прыездзе Вітаўтавым пачуўшы... з вялікай радасцю, як мага хутчэй у Літву накіраваўся, захапіўшы з сабою сваю каралеву Ядвігу“, паведамляе „Хроніка літоўская і жамойцкая“. Сустрэча нядаўніх заядлых ворагаў пачаткова ўсё ж была насцярожаная, халаднаватая, сведчыць

жаўныя ды іншыя ўзнагароды. Кавалерскія крыжы, для прыкладу, атрымалі: Язэп Ялоза з вёскі Выгода ў Гайнаўскай гміне, Анатоль Маркевіч з Навасёлкаў у Мілейчыцкай гміне, Лявон Мураўскі з Орлі, Тадэуш Насароўскі з Заблудава і Ксеня Вайдакоўская з Чаромхі.

Пасля афіцыйных урачыстасцей быў наладжаны народны фэст. Выступалі шматлікія самадзейныя калектывы, між іншым, і літоўскі студэнцкі ансамбль песні і танца з Каўнаса. Вялікае зацікаўленне выклікала падрыхтоўка да запуску і адлёт з Чараўкоў аграмадных паветраных балонаў-аэрастатаў. Свята, як звычайна, закончылася народнай патанцоўкай. А ўсё гэта дзякуючы руплівасці і актыўнасці дзеячоў Ваяводскага саюза сялян, гурткоў і сялянскіх арганізацый.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

На ўрачыстасць у Чараўкі прыехалі прадстаўнікі цэнтральных і ваяводскіх улад. Сярод іх быў маршалак Сейма Раман Маліноўскі і сакратар ЦК ПАРП Збігнеў Міхалэк.

З цікавай пастаноўкай аб хлебе выступіў калектыў з Каплянаў.

Наша пошта

Алег Трусаў, Мінск: „Вось ужо другі год выпісваю Вашу газету і з цікавасцю яе чытаю. Дзякуючы ёй атрымаў добрую інфармацыю аб жыцці беларусаў у Польшчы і аб сітуацыі ў краіне наогул. Паколькі мая службовая камандзіроўка ў Польшчу не праходзіла праз Беласток, то не змог сам прыйсці да Вас і перадаць Вам сваю кніжку „Памятники монументального зодчества Белоруссии XI-XVII в.в.". Таму перадаю яе Вам праз аднаго са сваіх польскіх калег-археолагаў. Спадзяюся, што яна спатрэбіцца Вам як своеасаблівы даведнік па мураванаму беларускаму дойлідству. Жадаю Вам і надалей плённай працы і творчых поспехаў!

P.S. Дасылаю таксама сваю рэканструкцыю Лідскага замка (мастак Уладзімір Кіслы) і апошнюю кніжку аб паўстанні Вашчылы".

Ад рэдакцыі: Сардэчна дзякуем за дараваныя нам кніжкі і добрыя словы ў адрас нашай рэдакцыі. Жадаем Вам далейшых поспехаў у навуковай працы.

З друку

REFORMY SYSTEMU POLITYCZNEGO NA BIAŁORUSI

W Radzie Najwyższej Białorusi utworzono trzy specjalne komisje ds. przygotowania reformy systemu politycznego. W ich skład wchodzą deputowani, specjaliści w dziedzinie nauk społecznych, prawnicy i ekonomiści.

Komisje rozpoczęły rozpatrywanie propozycji mieszkańców republiki, dotyczących reformy systemu wyborczego, nowej struktury rad i doskonalenia ustawodawstwa. Po ukończeniu tej pracy zalecenia przekazywane będą prezydium Rady Najwyższej ZSRR w celu ich wykorzystania w opracowywaniu dokumentów reformy w skali całego kraju.

„Reformy, które przeprowadzono w ZSRR przed przebudową, wcielane były w życie metodami nakazowo-administracyjnymi — powiedział w wywiadzie dla agencji TASS przewodniczący Prezydium Rady Najwyższej Białorusi GIEORGIJ TARAZIEWICZ. Dlatego nie były one skuteczne. Obecnie wyciąga się nauki z dawnych błędów i dąży się do uwzględnienia opinii najszerszego kręgu ludzi — specjalistów i opinii publicznej. W tym właśnie celu utworzono komisje, które zapoznają się ze wszystkimi uwagami i propozycjami".

„TRYBUNA LUDU"
Nr. 227 (29.09.1988 r.)

У ДУБІЧАХ-ЦАРКОЎНЫХ

На справаздачна-выбарнай канферэнцыі (15.09.1988 г.) з дакладамі выступілі: старшыня праўлення аддзела Васіль Сегень і старшыня рэвізійнай камісіі Ніна Цімафеюк. У дыскусіі ўдзельнікі канферэнцыі прапанавалі павялічыць да адной гадзіны беларускія радыёперадачы, аказаць інструктарскую дапамогу мастацкім калектывам ў Старакорніне і Вітаве, стварыць магчымасць членам БГКТ выязджаць на экскурсіі ў БССР, дапамагчы набыць касцюмы для харыстаў у Старакорніне, кіраваць у гурткі БГКТ на аўтарскія сустрэчы беларускіх літаратараў, акружыць большай апекай і дапамогай настаўнікаў беларускай мовы.

У склад праўлення канферэнцыя выбрала 18 асоб. У Прэзідыум увайшлі: Васіль Сегень — старшыня, Янка Міранюк — намеснік старшыні, Вольга Данілюк — сакратар, Тамара Філіповіч — скарбнік, Анатоль Патэюк, Галіна Шыманюк і Вера Баравік — члены. Старшыня рэвізійнай камісіі — Уладзімір Каўшук.

Дэлегаты на З'езд БГКТ — Васіль Сегень, Іван Сурэль, Вольга Данілюк і Вера Баравік.

ГАЙНАЎСКІ ГМІННЫ АДДЗЕЛ

Справаздачна-выбарная канферэнцыя Гайнаўскага гміннага аддзела БГКТ адбылася 21 верасня. Са справаздачамі выступілі: старшыня праўлення аддзела Аляксандр Лаўрыновіч і старшыня рэвізійнай камісіі Людміла Кісляк. Пасля дыскусіі адбыліся выбары.

У склад новага праўлення ўвайшло 15 асоб. Прэзідыум праўлення аддзела складаюць: Людміла Кісляк — старшыня, Аляксандр Лаўрыновіч — намеснік старшыні, Валянціна Трашчотка — сакратар, Галіна Анджэеўская — скарбнік. Старшыня рэвізійнай камісіі — Надзея Мышко.

Дэлегаты на З'езд БГКТ: Людміла Кісляк, Аляксандр Лаўрыновіч, Надзея Мышко, Міхась Дулько, Валянціна Бірылка, Іван Ціванюк і Данута Мароз.

(мх)

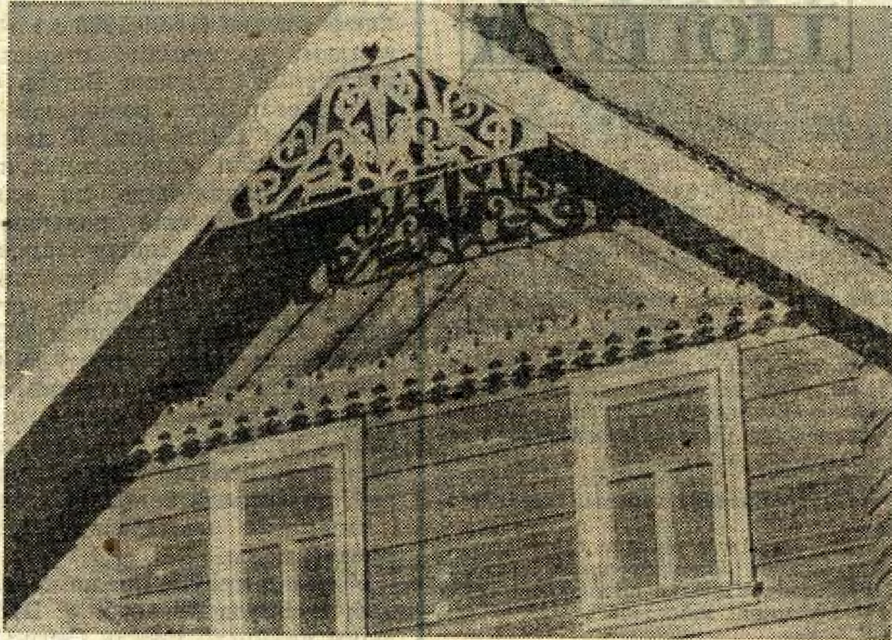
пра тое даволі мутны запіс у той жа „Хроніцы", што Ягайлу з Ядвігаю „Вітаўт... прымаў у Востраве з дваром і жонкай сваёй кланяючыся". Ці гэтыя словы трэба разумець, што перабежчыкі даслоўна ўпалі на калені перад каралеўскай парай і прасілі яе прабачэння і прыняцця ў ласку? Магчыма, было і такое, калі ўлічыць тадышнія звычаі ды ўласцівасці характару і паводзін Вітаўта. Як ні меркаваць, але ж Кейстутавіч якраз тады мусіў узрушыць і расчуліць Ягайлу нечым незвычайным, калі, як відаць з далейшых падзей, „кароль... да Вітаўта ставіўся ласкава, ахвяруючыся ва ўсім быць яму зычлівым". І аніяк нельга не задзівавацца той лёгкасці, з якой Ягайла раптам перамяніў сваю варожасць да здрадніка, злачынцы ды забойцы яго родных братоў на вялікую сардэчнасць, расчуленасць, нават якуюсьці хваравітую адданасць яму! Ён міма вушэй прапускаў усе засцярогі і пратэсты родных братоў і нават старэнькай маці ды „стаў пры ім супраць кожнага непрыяцеля", падкрэслівае „Хроніка". Ягайла прымусіў самага вернага сабе чалавека, князя Скіргайлу, памірыцца з Вітаўтам ды „прыняць з ім таварыства", гэта значыць — прысягнуць узаемнае сяброўства. Але гэта былі толькі начаткі.

Зараз жа далі знаць аб сабе незвычайныя дыпламатычныя здольнасці Вітаўта і яго дзівосны ўплыў на Ягайлу і Ядвігу. Кароль 4 жніўня 1392 г. прыняў ад Кейстутавіча прысягу ў вернасці, што „Польшчу ў шчаслівых і нешчаслівых прыгодах не пакіне і не здрадзіць", як быццам бы Ягайла і не ведаў пра нядаўнія Вітаўтавы яшчэ болей вернападданчыя прысягі крыжакам. Ды на гэтым не затрымаўся: наперакор пратэстам усіх Альгердавічаў узвёў Вітаўта на пасад віленскага князя! Праўда, гэта не было яшчэ наданне вялікага княжання, але як-ніяк фактычнае ўзвышэнне Кейстутавіча над усімі Альгердавічамі. Нават вельмі прыхільны Вітаўту аўтар „Хронікі літоўскай і жамойцкай" і той абурыўся: „Гэтак кароль Ягайла аддаў яму ўсё кіраўніцтва і ўладу ў Вялікім княстве Літоўскім... і братоў сваіх родных Уладзіміра кіеўскага, Дзмітра-Карыбута северскага, Свідрыгайлу полацкага і віцебскага, а таксама Скіргайлу, якога зняў з княства Літоўскага і ў яго паслушэнства аддаў. Але гэтая іхняя крыўда нядоўга трывала".

Вядома, пакрыўджаныя браты Альгердавічы і не думалі паддавацца Кейстутавічу. Аднак хоць кожны з іх глыбока ненавідзеў і Вітаўта і Ягайлу, то яны ўсё ж не здолелі аб'яднацца дзеля сумеснай барацьбы. Чаму? Відаць, удзельныя, прыватныя інтарэсы ўзялі ў іх верх. Не без уплыву на такія паводзіны мелі таксама напады на Вялікае княства Літоўскае крыжакоў. Узлаваныя за чарговую Вітаўтаву здраду, яны, разбурыўшы ўлетку Сураж і яго наваколле, на зазімку таго ж 1392 г. вялікай сілай, узмоцненыя англійскімі рыцарамі на чале з графам Нортумберлендскім, пераправіліся каля мястэчка Алітус цераз Нёман і рушылі на Ліду, змятаючы па дарозе сёлы ды невялікія крэпасці. Акружыўшы Ліду, „праціўнік „падпаліў падзамча" і, абрабаваўшы горад, аблажыў замак, — піша беларускі гісторык М. Ткачоў. — У князя Дзмітра-Карыбута, які кіраваў яго абаронай, было дастаткова сілаў, але ён, перапужаны рыцарамі, рашыў пакінуць замак. Прычакаўшы ночы, ён з гарнізонам накіраваўся ў бок Наваградка. Рыцарам дасталася вялікая колькасць зброі і амуніцыі". Усяго праз месяц, на пачатку 1393 г. крыжакі ўдарылі на Горадню і на трэці дзень гвалтоўнага штурму здабылі крэпасць, абрабавалі яе, выпалілі і разбурылі. І гэтак раз'юшана знутказаліся над беларускімі землямі да паловы 1394 года.

Магчыма, што і гэтае няшчасце адхіліла на другі план асабістую крыўду Альгердавічаў — яны ўсе сілы накіравалі на адбіванне нашэсцяў (за паўтара года было іх аж шэсць!) Ордэна, або на ўмацоўванне сваіх крэпасцяў ад крыжацкай навалы. Гэтае змаганне нейкім чынам наблізіла іх да Вітаўта.

Мікола Гайдук

Махнатае (гм. Гайнаўка). Франтон хаты, упрыгожаны разьбой.
Фота У. Завадскага.

З ЛІТОЎСКАЙ КУХНІ

КУГЕЛІС ЗАВАРНЫ

На 2 кг бульбы трэба ўзяць паўлітра малака, 20 дэкаў саланіны або бачку (саланіна можа быць сырая ці вэнджаная), 1 вялікую цыбуліну, перац, соль.

Памытую, абабраную і спаласнутую бульбу сцерці на тарцы і адцадзіць. Пасля гэтага бульбяную масу заварыць, гэта значыць, заліць кіпячоным малаком. Саланіну нарэзаць костачкай і падсмажыць на патэльні разам з пасечанай цыбуляй. Атрыманымі скваркамі заліць бульбяную масу. Дадаць перац і соль па смаку і ўсё добра перамяшаць. Падрыхтаваную масу пячы каля гадзіны ў змазанай тлушчам форме ў духоўцы.

Па традыцыі ў Літве да заварной бульбяной бабкі (кугеліса) падавалася кава з жалудоў.

ВЕДЭРАЙ (БУЛЬБЯНАЯ КІШКА)

На 1 кг бульбы трэба ўзяць 20 дэкаў вэнджанай саланіны або бачку, 2 яйкі, 2 вялікія цыбуліны, свіную кішку, соль, перац.

Памытую, абабраную і спаласнутую бульбу сцерці на тарцы. Саланіну нарэзаць костачкай і падсмажыць разам з пасечанай цыбуляй. Убіць яечкі, дадаць соль, перац па смаку. Хто любіць, можа дадаць пасечаны зубок часнаку.

Свіную кішку старанна памыць, нацерці соллю і напоўніць бульбяной масай, якой даем незамнога, каб кішка не палопалася пры пячэнні. Канцы завязаць. Форму змазаць тлушчам і палажыць на яе падрыхтаваную кішку. Запякаць у духоўцы, паліваючы час ад часу растопленым тлушчам. Каб кішка не палопалася, добра яшчэ было б накалоць яе ў некалькіх месцах тоненькай шпількай перад тым, як будзем пячы. Кішку пераварачваць, каб запяклася роўна з усіх бакоў.

Ведэрай падаем, парэзаўшы на каваліі і паліўшы смятанай са скваркамі. Можна да гэтага падаць яшчэ кіслае малако.

БУЛАЧКІ З БУЛЬБЫ І СЫРА

На паўкілаграма сцертай сырой бульбы трэба ўзяць паўкілаграма тварагу, 2 яйкі, 2 лыжкі салодкай смятаны, соль.

Сцертую і адцэджаную бульбу перамяшаць з тварагом, сырымі яйкамі і смятанай. Пасаліць. З цеста рабіць круглыя невялікія булачкі. Палажыць іх на змазаную тлушчам бляшку і пячы ў духоўцы каля паўгадзіны.

Булачкі падаваць гарачымі, паліўшы іх растопленым маслам ці скваркамі.

БУЛЬБЯНЫЯ КЛЁЦКІ

На 1 кг бульбы трэба ўзяць 2-3 лыжкі пшанічнай мукі, 1 лыжку кмену, 10 дэкаў вэнджанай саланіны, паўшклянкі смятаны, 1 цыбуліну, соль.

Бульбу зварыць у мундзірах, абабраць яе і прапусціць праз мясарубку, дадаць змелены кмен, соль, муку і ўсё разам дакладна перамяшаць. З атрыманай масы зрабіць валік дыяметрам 3-4 см, палажыць яго ў ванначку, змазаную маслам, парэзаць укосам на кавалкі даўжынёю 3-4 см і запячы ў духоўцы.

Спечаныя клёцкі палажыць на талерку і заліць соусам са смятаны, спалучанай з саланінай, перасмажанай з цыбуляй. Можна ў гэтым соусе мінут 15 яшчэ тушыць гэтыя клёцкі ў духоўцы, накрыўшы ванначку пакрыўкай. Тады клёцкі зробяцца пульхныя і мяккія.

ПІРАЖКІ З СЫРАМ

На цеста трэба ўзяць 1 шклянку мукі, 1 цэлае яйка, 2 жаўткі. **На фарш:** 20 дэкаў вэнджанай шынкі ці саланіны, 25 дэкаў белага сыра, 1 цыбуліну, 2 яйкі, 1 лыжачку кмену, соль.

З пададзеных прадуктаў зрабіць цеста. Для таго, каб цеста было больш пульхнае, можна дадаць у яго сок з цыбулі.

Робім фарш. Шынку або саланіну нарэзаць костачкай і падсмажыць на патэльні разам з пасечанай цыбуляй. Дадаць расцерты белы сыр, жаўткі, збітыя на пену бялкі, кмен, пасаліць і ўсё перамяшаць.

Цеста раскатаць, парэзаць на квадраты 6х6 см. На кожны кавалак класці лыжачкай фарш і рабіць піражкі. Варыць у пасоленай вадзе каля 10 мінут.

Піражкі падаюць, палітыя соусам з падсмажанай на масле ці саланіне цыбуляй і смятанай.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, мне хутка споўніцца 28 гадоў. У мяне вышэйшая адукацыя, але мушу прызнацца, што праца, якую я выконваю, мяне вельмі мучыць. Ды і плацяць мала. Я адна ў бацькоў і мы маем някепскую кватэру (4 пакоі). Бацькі мае яшчэ добра зарабляюць. Так што грошай ад мяне ніякіх не бяруць і я, што зараблю, магу прызначыць на нейкую вопратку ці на дробныя выдаткі. Але і так мне гэтага ні на што не хапае.

У дзяцінстве я таксама вялікай раскошы не мела. Толькі ў сярэдняй школе пачала ездзіць на розныя экскурсіі, а ў вышэйшай школе ўжо штогод ездзіла заграніцу. Во там дык жывуць людзі, а тут што?! Нейкае ўсё бясколернае, сумнае, нуда ды ўсё...

Хлопец мне таксама ніводзін не падабаецца: усе мае знаёмыя нейкія абы-якія, нецікавыя, прыземныя. А мне б хацелася знайсці хлопца незвычайнага, цудоўнага, як кажуць, не з гэтай зямлі. Я ўжо нават падумала, што каб трапіўся нейкі замежны госць, то можа б я за яго і выйшла. Ну, і ў апошні час жа трапіўся. Спачатку мы перапісваліся, а пасля ён прыехаў да мяне. Не скажу, што я ў яго закахалася, гэта было б няпраўдай. Белабрысы, худы — але ўсё ж чалавек з Захаду. І я падумала, што можа ён будзе маім мужам. Ён запрасіў нават мяне да сябе, і я вырашыла наведаць яго ў бліжэйшы час. Можа нават там і застануся. І не падумай, Сэрцайка, што мне хоць крыху шкада маёй рэчаіснасці! Адна вось толькі бяда: хлопец гэты не надта заможны, і мне не хацелася б, каб на Захадзе ў маім жыцці паўтарылася тое, што я перажывала, будучы ў Польшчы. Мяркую, што там ён мне запрапануе ўзяць шлюб. Але, праўду кажучы, дык не ведаю, на што рашыцца.

Марта

Марта! Я думаю, што нешта ў тваёй галоўцы перавярнулася. Ці гармоны не ўдарылі табе часам у галаву?

Можа ты мела задобрыя ўмовы ў жыцці, што цябе праца цяпер так мучыць?! Усе сёння зарабляюць крыху менш, чым прыдалося б. І неяк жывуць і цешыцца ўмеюць. Ты зайздросціш Захаду, яго шматколернасці. А я хачу табе сказаць, што ты гэтага Захаду ўсё ж не ведаеш. Пры ўсіх гэтых колерах там людзі працуюць наогул вельмі цяжка. А большасць моладзі з сярэдняй школы ці інстытута не то што летам ездзіць па заграніцах, а цэлае лета працуе ды зарабляе грошы, каб мець на свае выдаткі. І вельмі часта здараецца, што сярод гэтых дзяцей можна сустрэць нават дзяцей капіталістаў. А ты, жывучы ў чатырох пакоях з бацькамі, не даючы ім ні граша на жыццё, скардзішся, што табе так цяжка. Іншыя дзяўчаты такіх умоў не маюць і не скардзяцца.

Так! Думаю, што ўсё гэта праз тыя гармоны. Дзяўчыне ў 28 гадоў прыдалося б ужо мець сталага хлопца (з заграніцы — неабавязкова, у гэтых справах няважна, адкуль ён). Каб гармоны на свае месца сталі! Кажаш, што ў апошні час сустрэла хлопца з Захаду. Ну, што табе тут параіць? Калі ўжо столькі ты чакала, то прычакай прынамсі саліднага багатага! А сям'я, сябры, Айчына — а цьфу! Гэтага ж на хлеб не пасмаруеш!..

Сэрцайка

P.S. А мо яшчэ і дачакаешся сапраўды хлопца „не з гэтай зямлі“, гэта значыць, нейкага касміта... Час бліжыць хутка!

ВЕР-НЕ ВЕР

Астроне! Сніцца мне, што я на фабрыцы, дзе сапраўды працую. Іду я, раптам убачыў мяне дырэктар і пачаў сварыцца, што я не ў такім, як трэба, абутку. Ён мяне вылаяў, а потым падаў руку і пацалаваў. А я ўсё-такі пайшла змяніць абутак. Іду я па сходах угару і раптам убачыла на сцяне вазончык „тшыкротку“, у якой многа лісця. Ён зялёны і дзе-недзе пасохлы.

У другім сне мужчына гоніць мяне. Я, вельмі перапужаная, убегла ў хату суседкі. У хаце гарыць светлая лямпачка. У пакоі непарадак, сумна, на падлозе ляжаць убранні. На ложку ляжыць жанчына, якой я не знаю. Я ўбачыла толькі яе голыя ступні, а побач яе ляжыць новы кажух.

Сніцца мне, што я ўбачыла пісьмо і паштоўку, якую напісаў мой хлопец нейкай дзяўчыне. Тое, што было напісана на паштоўцы, я бачыла, але не магла ўцяміць сабе зместу. Я хацела пісьмо і паштоўку забраць сабе. Аказалася, што іх мела жанчына і мужчына, якіх я не знаю. Яны ехалі на возе, у якім была паштовая скрынка, а я ехала возам за імі. Мы ехалі па дарозе, з аднаго і другога боку рос лес і былі бярозы. Мы даехалі да будынка, у якім жанчына выкінула пісьмы і паштоўкі са скрынкі ў гной. Я і яна хацелі злавіць паштоўку. Мне ўдалося яе злавіць. Знаю, што паштоўка была блакітная. Я была вельмі ўзрадавана, што яе злавіла.

Ленка

Ленка! Першы твой сон, у цэнтры якога з'явіўся твой абутак, прадвяшчае, што чакае цябе нейкае падарожжа, нейкая перамена. Ты спадзяешся на нешта вельмі добрае (той вазончык, які ты ўбачыла на сцяне, быў зялёны), аднак жа не ўсё табе павядзецца так, як ты б хацела, аб чым сведчаць пасохлыя фрагменты вазончыка. Ды і пацалунак дырэктара сведчыць аб нейкім фальшы.

Аб переменах сведчыць і твой другі сон. Можа ты памяняеш свой стан або кватэру?! Балаган жа найчасцей сведчыць аб перамене кватэры. А мо атрымаеш нейкі спадак? Бо побач жа з голымі ступнямі невядомай табе жанчыны ляжаў новы кажух, які абазначаў бы для цябе прыбытак, багацце.

Трэці твой сон абазначае, што атрымаеш нейкія весткі. Невядома, што гэта будуць за весткі, бо тое, што жанчына тая выкінула пісьмы і паштоўкі са скрынкі ў гной, не сведчыць аб надта добрым. Аднак жа табе ўдалося злавіць паштоўку, якая на дадатак была блакітнага колеру і гэта абазначала б, бадай, што пасля ўсёй нерватрепкі наступіць для цябе мір і спакой.

Астрон

ЗОРКА

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Урок практычных заняткаў у Падставовай школе № 3 у Бельску. Тэма заняткаў — выкарыстоўванне гароднiны ў штодзённым харчаваннi. Вядома, што найбольш карысна есцi зялянiну ў свежым, сырым выглядзе. Таму настаўнiца Ялянта Савiцкая падзялiла клас на тры групы. Хлопцы ў асобнай групе вучылiся прыпраўляць салат, дзе асноўным прадуктам была капуста. Дзяўчаткi ў адной групе спецыялiзавалiся ў салаце з папрыкi, а ў другой — з пораў. Усе тры групы паспяхова справiлiся з такiм сур'ёзным заданнем. Салаткi ўдалiся пахучыя i смакавiтыя. Доказам гэтага было тое, што ўсё падрыхтаванае дзецi з апетытам самi i з'елi.

Фота Я. Чэрнякевiч.

Сяргей Грахоўскi

К анчалася лета. Дачнiкi раз'язджалiся з Нарачы. На возеры было пуста i холадна.

З ранiцы Алiк стаяў па каленi ў празрыстай вадзе i запускаў свой самаходны катэр. Цяпер яму нiхто не замiнаў, нiхто не прасiў у яго цацку, каб пагуляць. Сябры даўно паехалi. Сумна. Толькi ж i яны сёння ад'язджаюць. Алiк выключыў матор, вылiў з катэра ваду, выцер яго аб трусiкi i пабег да мамы.

Пасярод хаты ляжалi клункi, стаялi чамаданы. Хата адразу апусцела, зрабiлася чужая i гулкая.

— А катэр куды? — трывожна спытаў у мамы Алiк.

— Прабегаў, а цяпер куды хочаш, туды i кладзi. Калi ён табе патрэбен, павязеш у руках.

Дзiўная мама. Кажа: „Калi патрэбен". Алiк гатоў пакiнуць усё, толькi не катэр: ён жа амаль сапраўдны, толькi маленькi, i матор сапраўдны, падключаны да батарэйкi, i руль, i нават якар.

У сенцах Алiк знайшоў вялiкi кардонны карабок з-пад чаравiкаў, матор абкруцiў ватаю, катэр загарнуў у газету, паклаў у карабок, перавязаў нiткамi i сказаў маме, што можна ехаць.

Аўтобус адпраўляўся пад вечар. У iм было поўна загарэлых, гаманлiвых i вясёлых дачнiкаў i турыстаў.

Алiк сеў каля акна якраз супроць шафёрскай кабiны i не зводзiў вачэй з вадзiцеля. Ён сачыў за кожным яго рухам.

За Алiкам сядзеў малады лейтэнант-танкiст. Нахiлiўшыся да самага вуха, ён пачаў тлумачыць Алiку, што робiць шафёр.

— Вось бачыш, збавiў газ, i машына пайшла цiшэй... А цяпер пераключыў хуткасць... прыбавiў газ. Вiдаць, хочаш быць шафёрам?

— Ага, — адказаў Алiк. — А вы таксама да Мiнска едзеце?

— Не, брат, толькi да Маладзечна, а там на цягнiк i — у часць.

Алiк змоўк. Яму было шкода, што хутка iх пакiне гэты гаваркi i вясёлы лейтэнант.

Аўтобус iмчаўся па гладкай асфальтавай дарозе, праз густы бор. Каля самай шашы цвiў верас, падфарбаваны вячэрнiм барвовым сонцам, стромкiя сосны здавалiся адлiтымi з чырвонай медзi. За акном са свiстам праносiлiся стрэчныя машыны. Алiк пачаў iх лiчыць. Не далiчыў i да сотнi, як нешта ў iхнiм аўтобусе стрэлiла, машына задрыжала, збочыла на край дарогi i стала.

— Загараем. Вiдаць, балон спусцiў, — загаманiлi пасажыры.

— Гэта не балон. У маторы нешта стрэлiла, — растлумачыў танкiст i паглядзеў на гадзiннiк.

Шафёр выскачыў з кабiны i пабег назад, да матора. Пасажыры пачалi выходзiць. Хацеў выскачыць i Алiк, але мама не пусцiла.

— Няма чаго лётаць. Хутка паедзем, лепш пасядзi.

Алiку так карцела паглядзець, што там робiць шафёр, якi матор у такiм вялiкiм аўтобусе! Ён высунуў галаву ў адчыненае акно, але бачыў толькi пасажыраў, што тоўпiлiся вакол шафёра.

Праз некаторы час увайшоў высокi хлопец у акулярах i пажартаваў:

— Распакоўвайце пасцелi, начаваць прыйдзецца...

— А што там? — дапытвалiся пасажыры.

— Iскры няма. Праводку прабiла. I шафёр корпаецца i танкiст гэты, а машына нi з месца.

Алiк бачыў, як пасажыры спынялi стрэчныя машыны, чагосьцi прасiлi ў шафёраў, а тыя толькi круцiлi галовамi i ехалi далей. Людзi зноў падыходзiлi да аўтобуса, нешта раiлi вадзiцелю, спрабавалi завесцi матор ручкаю, але той упарта маўчаў.

Некаторыя пачалi разбрыдацца па лесе: хто збiраў брусніцы i жменькаю сыпаў у рот, хто рваў кветкi, хто шукаў грыбоў.

Аўтобус стаяў. Шафёр лазiў пад машыну, даставаў з-пад свайго сядзення ключы, пласкагубцы, але нiяк не мог даць рады.

(Працяг на стар. 10)

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКIХ

Нэлi Тулупава

КАША

Кашу я зварыла,
Не перасалiла,
Маму, тату i бабулю
Кашай накармiла.
Елi i хвалiлi:
— Малайчына, Лiля!
— Ешце, — я iм гавару, —
Я яшчэ вам навару!

УРОК

Зараз вывучым урок —
Перадiчым мы сарок:
На бярозе
Дзве сядзяць,
Над сцяжынкай
Тры ляцяць.
А ўсiх разам будзе —
Пяць!

Я МАЛЮЮ

— Намалюю я клубочак:
Вось якi ў мяне каточак.
Падзiвiўся Косцiк:
— А дзе ж яго хвосцiк?

СТУК-ГРУК

Стук-грук,
Стук-грук,
У кутку жыве павук.
Я нiкому не скажу,
Толькi кошцы пакажу.
Кошка паглядзела,
Лапай — цоп! — i з'ела.
— Ах ты, кацiшча,
Ах ты, вусацiшча,
Нашто з'ела павука?
Не дам табе малака!

ДЗЕД-БАРАДЗЕД

— Вырас лес,
Вырас лес.
— А дзе?
— А дзе?
— У дзеда на барадзе.

Ой ты, дзед-барадзед,
Не калiся барадой,
Палiвай яе вадой.
Будзе свой у нас
Карабас-Барабас!

ЛАДЫ

У дачушкi Верачкi
Пальцы, бы цукерачкi.
У дачушкi Ладачкi
Шчочкi, як аладачкi,
Лады мае, ладачкi.

ВОЧКI

Сiненькiя вочкi
У маленькай дочкi.
Кажуць вочкам матылькi:
— Вы не вочкi —
васiлькi,
А можа, званочкi?—
— Не, мы — вочкi, вочкi!

МАМIНА ДАЧУШКА

Гэта — вочкi,
Гэта — носiк,
Гэта — ропiк,
Гэта — вушка,
Гэта — мамiна дачушка!

Вясёлы кутОчак

* * *

— Ажэнішся са мною, калі вырасцем? — пытаецца ў прадшколлі Марылька ў Яся.

— Я нават вельмі хацеў бы, але ў нашай сям'і не прынята жаніцца з чужымі: мой дзед ажаніўся з маёй бабкай, мой дзядзька — з цёткай, а мой тата з маёй мамай, і гэтак далей, і гэтак далей.

* * *

Бабуля з унучкай выйшлі з кіно. Пайшлі на прыпынак аўтобуса, а той уцёк ім перад носам. Наступнага доўга трэба было чакаць, і яны вырашылі пайсці на таксі. Унучка і кажа:

— Бачыш, бабуля, гэта таксама добра, у нас застануцца грошы за білеты на аўтобус.

* * *

— Ты чуў, як сёння ноччу грымела?

— Не. Дык чаму ты мяне не абудзіла? Ты ж ведаеш, што я ў непагадзь спаць не магу!

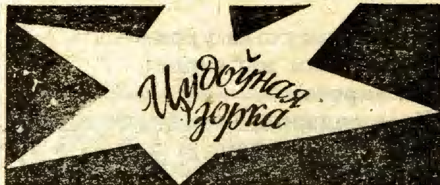
* * *

— Уяві сабе, Ніна, учора мне мама расказвала, што мая бабуля з маім дзедкам яшчэ ў пясочніцы разам гулялі.

Ніна дзівіцца:

— Такія старыя, а яшчэ ў пясочніцы!

Кастусь Кірэенка

Кожным адвячоркам, яшчэ нават і не змеркнецца як след, над дзвюма соснамі за хатай узыходзіць цудоўная зорка, на ўсё неба, на ўсё неба адна.

Яшчэ не скора на небе з'явяцца розных колераў і розных адценняў асобныя зоры і сузор'і. А цудоўная зорка ўжо весела ззяе. Ззяе летуценна і таямніча, замоўна і заклінальна, цікавейна і палымяна.

Гэтую зорку завуць — Венера.

— Мама, — спытаў аднойчы Алесь, — чаму, калі я гляджу на гэтую зорку, то мне заўсёды робіцца і радасна і сумна?

Мама як быццам спалохалася такога Алесевага пытання. Мусіць, яна падумала: што гэта за пытанне, адкуль яно ў сына? Але той чакаў адказу, а маці, уздыхнуўшы, сказала:

— Радасць табе прыносіць гэтая зорка таму, сынок, што ты марыш паляцець да яе. І паляціш... Вырасцеш і паляціш на хуткай ракеце да самай Венеры... А сумна табе таму, што, паляцеўшы да цудоўнай той зоркі, расстанешся са мною, сваёй матуляй, і з зямлёю сваёй роднай...

На вачах у маці заблішчэлі дзве слязінкі. Алесь заўважыў іх, і яму так шкода стала мамы. Раптам ён успомніў, чым можна вярнуць маме добры настрой, і кінуўся ў хату. Праз хвіліну адтуль пачулася запісаная на плёнку любімая матуліна песня.

Зорка Венера
Узышла над зямлёю,
Светлыя мары
З сабой прынясла...

Калі праз некалькі хвілін Алесь выйшаў да маці, яна сядзела ля парога хаты і ўсміхалася. Але слязінка, што скацілася ад вока, не высахла, а блішчэла каля губ. Алесь падышоў і пацалаваў маці ў тую слязінку.

А Я...

Два хлопчыкі ішлі ў школу.

Раптам яны спыніліся сярод вуліцы і, наскакваючы адзін на аднаго, пачалі спрачацца.

— А я... — крычаў адзін на ўсю вуліцу. — А я... Ды ты ведаеш ці не!.. Калі б я захацеў... Я мог бы зрабіць такую мадэль ракеты... Да Месяца даляціць!..

— А я... — хваляваўся другі. — А я атамную падлодку зраблю... Калі захачу... Я, ведаеш... Я што магу...

— А я... Я нават сапраўдную ракету зрабіў-бы... Калі б узяўся... Падумаеш... Я, калі захачу...

— А я... Ды ты ведаеш... Хвалько ты!..

— Сам хвалько! А я...

— А я... А я вам не веру! — нечакана пачулі хлопчыкі над сваімі галовамі зычны басавіты голас.

Побач стаяў высокі мажны дзядзька ў вайсковай марацкай форме.

— Так, так, сябры мае. Я вам не веру, — ужо больш лагодна паўтарыў ён. — Хіба ж можна выхваляцца? Хто многа хваліцца, той мала робіць. А вось адкажыце, сябры, вы ўрокі на сёння вывучылі?

Хлопчыкі маўчалі.

Нарэшце адзін з іх няўпэўнена прамовіў:

— Вывучылі...

— А якія ў вас былі ў апошні час адзнакі ў дзённіку?

— ...

— Няма чым пахваліцца, так?

— А я... — зноў пачаў было адзін хлопчык, ды асекся.

— А я... — хацеў сказаць нешта другі, але таксама змоўк.

— А я, — сказаў марскі капітан, — прыехаў у госці да сваёй маці. Вунь у тым доме жыве... Валянціна Лапіцкая...

— Дык вы...

— Дык вы...

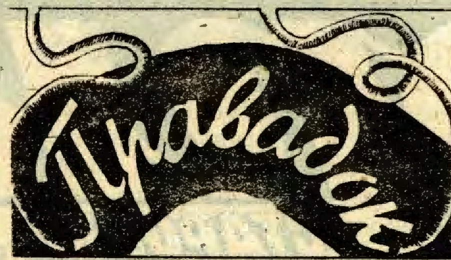
— Дык вы ж капітан Лявон Лапіцкі! — у адзін голас выгукнулі хлопчыкі. — Мы пра вас у газеце чыталі... І ў школе нам пра вас расказвалі!..

— Дык вось, дарагія мае хлопчыкі, — сказаў капітан. — Прыехаў я да маці ажно на дзесяць дзён... Хочаце сябраваць? Хочаце даведацца, як будуюцца падводныя лодкі і ракеты і колькі чаго трэба ведаць, каб іх пабудаваць і разумна імі карыстацца?

— Хочам!.. Хочам!.. — узрадавана адказалі хлопчыкі.

— А калі хочаце — дык хутчэй бяжыце ў школу. А пасля ўрокаў — заходзьце да мяне. Згода?

Ужо на хаду адказаўшы „згода!“, хлопчыкі стрымгалоў паімчалі ў бок школы. Зноў яны адзін аднаму нешта даказвалі. Але капітан, які назіраў за імі, быў упэўнены, што дзеці не спрачаюцца, а нешта горача абмяркоўваюць. Яго думка пацвердзілася: перад самай школай дзеці раптам спыніліся і моцна паціснулі адзін аднаму рукі.

(Працяг са стар. 9)

Пажылы пасажыр у саламяным капелюшы расклаў на ўзлессі агеньчык і, сумна жартуючы, прапанаваў павячэраць і ўладкоўвацца нанач.

Пачынала змяркацца, машын на шашы станавілася ўсё меней і меней. „Няўжо заначуем у лесе?“ — непакоіўся Алік.

Але больш за ўсіх хваляваўся танкіст: ён пазніўся на цягнік. І, мабыць, страціўшы надзею, пачаў збіраць свае рэчы, каб перасесці на якую-небудзь машыну і даехаць да станцыі.

— Ну і шафёры, — абураўся лейтэнант. — Ні ў кога кавалачка дроту няма. Ці шкадуюць, ліха іх ведае. Было б дзесяць сантыметраў дроту, і паехалі б... Ну, бывайце, таварышы... Шчасліва начаваць.

— Дзядзька танкіст, у мяне ёсць дроцік, — азваўся Алік.

— Не, брат, нам трэба ў ізаляцыі, а не проста дроцік.

— Дык у мяне ж у ізаляцыі, — і Алік хуценька дастаў з кардоннага карабка катэр і паказаў лейтэнанту тоненькі, у белай пластмасе, правадок, якім быў злучаны матор з батарэйкаю.

— Чакай, чакай, пакажы, — спыніўся лейтэнант, ставячы свае чамаданы. — Дай сюды... Ну, канешне, зараз паедзем. Чаго ж ты дасюль маўчаў?

Лейтэнант узяўся за правадок, каб адарваць яго, але, зірнуўшы на Аліка, спытаў:

— А табе не шкода?

— Бярыце хоць абодва, калі трэба.

Танкіст ножыкам адкалупнуў правадок ад катэра і пабег да шафёра.

Алікаў дроцік нібы ажывіў машыну. На шчытку ў шафёрскай кабіне загарэўся агеньчык, загуў матор. У аўтобус ускаквалі радасныя пасажыры.

— Дык вось дзе галоўны механік!

— Трэба было адразу папрасіць у Аліка, даўно паехалі б, — жартавалі яны.

Аўтобус імчаўся па гладкім асфальце ў змроку жнівеньскага вечара. Фары асвятлялі прыдарожныя слупкі.

У Маладзечна прыехалі, калі ўжо зусім змеркла. Выходзячы з аўтобуса, танкіст зірнуў на гадзіннік. Да адыходу цягніка засталося сорак хвілін. Ён развітаўся з пасажырамі і падзякаваў шафёру, што ў час прывёз.

— Дзякуй вунь каму, — кіўнуў шафёр на Аліка.

Танкіст падышоў да хлопчыка. Алік, паклаўшы на маміны калені галоўку з выгарэлымі на сонцы валасамі, моцна спаў.

ПАЗНАЁМІМСЯ

* * *

СССР, 346555, Ростовская обл., г. Шахты, пос. Майский, ул. Степная, 109. Макиенко Наде. 14 год.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 19, кв. 63. Дзіма Гайманаў. 4 клас.

* * *

БССР, 223036, г. Заслаўль, Мінскай вобласці, пер. Леніна, 1, кв. 29. Аксана Внук. 7 клас.

* * *

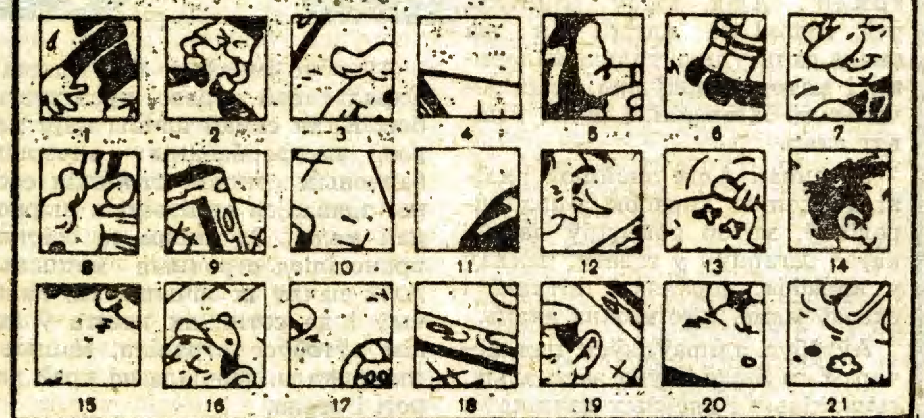
БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 6, кв. 27. Віка Усцінава. 6 клас.

* * *

БССР, 220023, г. Мінск, вул. Чайкоўскага, д. 4/2, кв. 2. Патанейка Каці. 5 клас.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Якія з панумараваных квадрацікаў з'яўляюцца фрагментамі верхняга малюнка?

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1 „Зорка“.

Piątek 21 X — 8.05 Hist. kl. VII. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiadomości. 9.25 Reforma gosp. 9.40 Film fab. 12.00 J. pol. kl. VIII. 12.50 J. pol. kl. IV lic. 13.30 TTR — s. I Fiz. 14.00 TTR — s. I Mech. rol. 15.10 W szkole i w domu. 15.30 NURT. 16.00 Pr. dnia i DT Wiad. 16.05 Radar. 16.25 Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Pałace polskie. 18.00 „70" — pr. dok. 18.50 Monitor rządowy. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Tel. Teatr Rozmaitości: Ilia Ilf i Eugeniusz Pietrow — „Dwanaście krzeseł" (4). 21.00 Czas — mag. publ. 21.55 Jubileusz Orkiestry Kameralnej PR i TV pod dyr. A. Duczmal. 22.45 DT — Komentarze.

Sobota 22 X — 6.55 TTR — s. III Fiz. 7.25 TTR — s. III Biol. 7.55 Pr. dnia. 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Studio Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 „Baśń o przepięknej Ajsule" — film radz. 10.30 DT — Wiadomości. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.20 Wojsk. mag. publ. „Bellona". 11.50 Tel. koncert życzeń dla honorowych krwiodawców. 12.20 „Wędrówki dalekie i bliskie": „Zapomniana wyspa" — film franc. 12.55 O nauce na wesoło. 13.25 „Nie ma mocnych" — komedia pol. 15.05 Tel. Teatr Prozy: Stefan Żeromski — „Przedwiośnie". 17.00 Los. Dużego Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 Portrety — „Jacek Stwora — czyli portret galicyjskiego pięknoducha" — film dok. 18.30 Butik. 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Sklep z modelkami" — film amer. 21.40 Tel. Turniej Tańca Towarzyskiego. 22.25 Tydzień w polityce. 22.35 Tel. Przegląd Sportowy. 22.55 DT — Wiad. 23.05 Anegdoty teatralne Igora Śmiałowskiego. 23.10 Kino sensacji: „Kto widział jej śmierć" — film prod. włosko-zachodnioniem.

Niedziela 23 X — 7.15 Pr. dnia. 7.20 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek oraz film „Szwajcarscy Robinsonowie". 10.30 DT — Wiadomości. 10.35 „W królestwie owadów" — serial przyr. 11.05 Kraj za miastem. 11.35 Fotomagazyn. 11.55 Wygraj szansę. 12.25 Tel. Koncert Życzeń. 13.10 Teatr dla dzieci: Irena Jurgielewiczowa — „Osiem lalek i jeden miś". 14.05 Wygraj szansę. 14.35 Marek Sierocki zaprasza. 15.00 Instytut Ochrony Środowiska. 15.15 „W kamiennym kręgu" — serial brazyl. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.25 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.05 „Śmieciarz" — serial TP. 21.30 Siedem dni na świecie. 21.40 Sportowa niedziela. 22.25 Portrety — Dzień dłuższy niż wiek — Czyngis Ajtmatow. 22.55 DT — Wiad.

Poniedziałek 24 X — 13.30 TTR — s. I Chem. 14.00 TTR — s. I Biol. 15.00 Powtórka przed maturą: Hist. 15.30 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.25 „Luz" — pr. dla nastolatków. 17.15 Teleexpress. 17.30 Racje. 17.40 Studio Sport. 18.30 Laboratorium. 18.50 Telereporter. 19.10 „10 minut" — pr. publ. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: Jean Mazarine — „Kolabo-Song". 21.40 Spory. 22.10 Pr. rozrywkowy. 22.45 DT — Komentarze. 23.05 J. niem.

Wtorek 25 X — 8.35 Domator 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 DT — Reforma gosp. 9.40 „Złote obrączki" — serial hiszp. 10.35 Domator. 11.10 Muzyka, kl. I, 12.00 Hist. kl. IV lic. 12.50 Wiedza o społeczeństwie, kl. VII. 13.30 TTR — s. III Mat. 14.00 TTR — s. III Hist. 15.00 Powtórka przed maturą: J. ros. 15.30 Kim być? 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 Gazeta rolnicza. 16.25 Dla młodych widzów: Kameleon. 16.55 Dla dzieci: Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Przygody prywatnego detektywa Kameriego" — serial węg. 18.35 Klinika Zdrowego Człowieka. 18.50 Pr. publ. 19.10 „10 minut". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Złote obrączki" — serial hiszp. 21.05 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.30 Judith Szuecs i jej piosenki. 21.50 Sprawa dla reportera. 22.30 DT — Komentarze. 22.50 J. ang.

Środa 26 X — 8.05 Geogr. kl. VIII. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiadomości. 9.25 „Milczenie" — film NRD. 10.50 Domator. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I J. pol. 15.20 NURT. 15.50 Pr. dnia i DT — Wiad. 15.55 Los. Ex. i Super Lotka. 16.05 W świecie ciszy. 16.25 Tik-Tak. 16.50 „Cudowna podróż" — film. 17.15 Teleexpress. 17.30 Spojrzenia. 18.00 Z Polski rodem. 18.20 Archiwum XX wieku. 18.50 My i świat. 19.10 „10 minut" — pr. publ. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Zwierciadło czasu: „Łowca żmij" — film radz. 22.25 Tel. Informator Wydawniczy. 22.45 DT — Komentarze. 23.05 J. ros.

Czwartek 27 X — 8.05 Hist. kl. I lic. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Bergerac" — serial ang. 10.20 Domator, 11.10 Przysp. obronne, kl. VIII i I lic. 12.00 J. pol. kl. VII. 13.30 TTR — s. III Prod. rośl. 14.00 TTR — s. III Prod. zwierz. 15.00 Powtórka przed maturą: J. pol. 16.00 „Praca hodowlana nad bydłem" — rol. film oświatowy. 16.20 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.25 Kwant. 17.15 Teleexpress. 17.30 Poligon. 17.55 Dokumentacja. 18.20 Sonda. 18.50 „Teraz" — tyg. gosp. 19.10 „10 minut" — pr. publ. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Bergerac" — serial ang. 21.00 Pegaz. 21.50 Pan profesor — wid. rozr. 22.50 DT — Komentarze. 23.10 J. franc.

Bielsk Podl. Pokój z widokiem — ang. 24—25. Zaginiony — USA 26—27. Cienie — pol. 28—30.

Czeremcha. Obywatel Kane — USA, 26. Życie wewnętrzne — pol. 29—30.

Hajnówka. Łuk Erosa — pol. 24—26. Lądowanie — bułg. 27—28. Krótki film o zabijaniu — pol. 29—30.

Michałowo. Gabriela — braz. 25—28. Trzy kroki od miłości — pol. 29—30.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы. імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	23	10	**Северына, Марлены**	**Яўлампія, Васіяна**	6.15-16.25	15.28- 3.39
панядзелак	24	11	Марціна, Рафала	Зінаіды, Філіпа	6.17-16.23	15.41- 5.10
аўторак	25	12	Дар'і, Крыспіна	Кузьмы, Марціна	6.19-16.21	15.58- 6.43
серада	26	13	Луцыяна, Эварыста	Карпа, Веніяміна	6.20-16.19	16.20- 8.17
чацвер	27	14	Пятра, Земавіта	Фамы, Макара	6.22-16.17	16.51- 9.47
пятніца	28	15	Шымана, Тадэуша	Яўфімія, Лук'яна	6.24-16.15	17.36-11.06
субота	29	16	Нарцыза, Яцка	Лонгіна	6.26-16.13	18.36-12.07

(Працяг са стар. 5)

„ПЕРАБУДОВА І НОВАЕ МЫСЛЕННЕ" ПА-БЕЛАРУСКУ

перабудова, асабліва ў нацыянальным пытанні, тут толькі што пачалася і не набыла яшчэ поўнага творчага размаху. Праўда, узмацнілася тут пашана да роднай мовы, у многіх школах дзеці ізноў пачалі вывучаць матчыну мову, але далёка яшчэ да рэвалюцыйных змен. У шмат чым перашкаджае закаранелы кансерватызм. Спадзяемся, што кніжка Генеральнага сакратара пра перабудову, на беларускай мове будзе спрыяць перабудове нацыянальных адносін і на Беларусі, яе новаму нацыянальнаму і культурнаму адраджэнню.

Юрка Трачук

М. С. Гарбачоў, Перабудова і новае мысленне для нашай краіны і для ўсяго свету. Пераклад з рускага выдання. „Беларусь", Мінск 1988, с.с. 266.

(Працяг са стар. 3)

ВАРШАЎСКІ ГУРТОК

Л. Дубейкоўскі ў Вільні. Пахаваны на могільніку Росса, ёсць помнік.

З іншых „варшаўскіх беларусаў" Вітаўт Выслаўх меў сваю гаспадарку, з ім нейкі час карэспандавалі Людвік Славінскі з Ружаны (пісаў крыху вершы), Язэп Гапановіч з Будслава. Ён у 1925-6 г. у Вільні працаваў у коратка існуючай беларускай кааператыўнай краме. Сям'я Стальгваў у 1916-17 г. жыла ў Пецярбургу, у 1924-5 г. ужо ў Вільні. Ад беларускага зусім адышла і спатыкацца з імі не было ахвоты.

Вось усё, што я магла прыпомніць.

Людвіка Войцік

ЧЫМ РАНЕЙ, ТЫМ ЛЕПЕЙ

Ужо некалькі гадоў ездзіць аўтобус ПКС з Саколкі ў Беласток цераз тры гміны: Сакольскую, Шудзялоўскую і Супрасльскую. Яго маршрут: Саколка, Бабікі, Шудзялава, Супрасль і г.д. Разам дваццаць два прыстанкі. Але адна бяда — гэты аўтобус стаў запозна ездзіць, бо а восьмай пятнаццаць выязджае з Саколкі і ў Беласток заязджае неяк пасля дзесятай гадзіны. Другая бяда — гэты аўтобус ездзіць толькі ў працоўныя дні, у вольныя — не. Не было як даехаць да радні ў вёсцы, каб дапамагчы ёй у чым на гаспадарцы.

На ўсякіх сходах людзі пачалі дамагацца змены такой сітуацыі. Начальства, урэшце, злітавалася над сваім народам і пусціла гэты аўтобус таксама ў свабодныя ў гарадах ад работы дні. Але, каб не было задобра, перавялі гадзіну выезду аўтобуса з Саколкі на паўгадзіны пазней, г.зн. на восьмую сорак. І назад варочаецца ён з Беластока ўжо а першай дваццаць удзень. Застаецца дзве гадзіны часу ў Беластоку на ўсякія справы. Гэтага надта мала, гэта падобна на жарт!

Найзручней і найразумней было б, калі б, гэты аўтобус выязджаў з Саколкі рана, у шэсць або ў сем гадзін.

Яська

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787. nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:

Грошы ад працаўнікоў гміннага кааператыва „Сялянская самадапамога" ў Нарве сабрала галоўны бугхалтар Ніна Семянюк 28.09.1988 г.

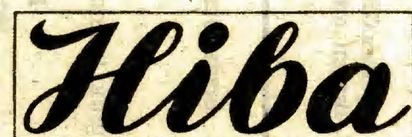
2039. Анна Нічыпарук — 1000 зл.
2040. Ніна Семянюк — 1000 зл.
2041. Марыя Янчук — 1000 зл.
2042. Іван Селеванюк — 1000 зл.
2043. Анна Кур'яновіч — 500 зл.
2044. Мікалай Грыц — 500 зл.
2045. Надзея Колмір — 500 зл.
2046. Галіна Зубрыцкая — 500 зл.
2047. Анна Дубоўская — 500 зл.
2048. Мікалай Шварц — 500 зл.
2049. Пётр Смактуновіч — 500 зл.
2050. Марыя Кур'яновіч — 300 зл.
2051. Галіна Смактуновіч — 300 зл.
2052. 16 іншых членаў кааператыва — 3000 зл.
2053. Пекары і вучаніцы — 1300 зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Размова з праф. Уладзіславам Сэрчыкам ● Польскі культурна-асветны рух у Гродне ● Фрагменты справаздачы аб дзейнасці БГКТ ● Аб святкаванні Дзядоў ● Ушанаванне 1000-годдзя хрышчэння Беларусі ў Лондане ● Гродзенская выстажа Лёніка ● Дажынкі ў Збучы ● Парады Астрона і Сэрцайка ● „Зорка" ● Старонка гумару.

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesoł...wskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. ..-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty: kwart. 260 zł, półr. 520 zł, rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-950 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 1771/88 r. Nakład 5.800. E-2.

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

ЯКАЯ ТЫ ЦУДОЎНАЯ, РАДЗІМА

Словы У. Карызны — Музыка Ю. Семянякі

Бярозы ў нас вакол, як у Расіі,
Адно і неба, і шляхі у нас.
І, як па ўсёй Радзіме, вецер сіні.
І гэтакая ж сіняя вясна.

Прыпеў:

Я тут, пад гэтым небам, нарадзіўся
І вымаўляю з гордасцю ўслых:
„Якая ты цудоўная, Радзіма,
Нібы матуля, родная для ўсіх!“

Ніколі б у змаганні не ўстаяла
Ты без Расіі, без сваіх сясцёр,
Старонка светлазорная Купалы,
Мой светлы край між казачных азёр.

Прыпеў.

Нямала сцежак і дарог схадзіў я —
І ўсюды славен дружбай чалавек.
Адна ты у нас, вялікая Радзіма,
Дык будзь благаслаўленная навек.

Прыпеў.

Мал. В. Гладкоўскага.

РАССЕЯНАСЦЬ БАРАДЗІНА

Неяк кампазітар Аляксандр Барадзін (1833—1887 г.г.), аўтар оперы „Князь Ігар“, які вылучаўся нязвыклай разгубленасцю, запрасіў да сябе на вечар сваіх прыяцеляў. Госці музыцыравалі, вячэралі, гутарылі.

Нечакана гаспадар глянуў на гадзіннік, паспешна ўстаў і пачаў развітвацца.

— Куды вы, Аляксандр Парфіравіч? — здзівіліся госці.

— Выбачайце, мне пара ісці дамоў: у мяне заўтра ранiцай лекцыя.

Раздаўся ўзрыў смеху, і толькі тады Барадзін усвядоміў, што ён у сябе ў хаце.

*

Аднойчы Аляксандр Барадзін, выходзячы з хаты, спадзяваўся, што падчас яго адсутнасці да яго можа прыйсці хто-небудзь з яго прыяцеляў, і таму прыкалоў да дзвярэй запіску: „Буду праз гадзіну“. Вярнуўся ён праз нейкі час і, убачыўшы запіску, неяк змаркоціўся, уздыхнуў і ўладзіўся на лавачцы, чакаючы... самога сябе.

ТОЛЬКІ ДЫМНЫМ

Размаўляюць двух паляўнічых:

— Якім порахам вы заражаеце патроны, калі палюеце на дзіка?

— Толькі дымным.

— Ён што — мацней б'е?

— Не. Пакуль дым рассеецца, я паспяваю на дрэва ўлезці.

Ніхто гэтак не цэніць давер у чалавеку, як ашуканец.

ШТО МНЕ РАБІЦЬ?

Кончылася маё вальготнае жыццё. Раней, бывала, прыйдзеш з работы — за вуды і на рыбалку. Нічога што жонка, адна не ўпраўляючыся на гаспадарцы, такі падымала вэрхал, ажно ў суседніх вёсках было чутна.

Але цяпер справа змянілася. Нядаўна, прадаўшы сваю няўдаліцу-карову, мы з Хрысцінай вырашылі купіць лепшую. Ходзім па рынку, выбіраем. Бачу, мая Хрысціна, аблюбаваўшы адну карову, штосьці гутарыць з яе гаспадаром. Няйначай дагаварваюцца. А калі я падышоў бліжэй, Хрысціна пачала мне гаварыць.

— Давай купім, такая карова!

— Ну што ж, купім.

Прывёўшы яе з рынку, Хрысціна ўзяла вядро і пайшла даіць. І мяне паклікала. Як толькі прысела Хрысціна ля вымя, карова як трэснула нагой, дык вядро ля дзвярэй апынулася. Яшчэ раз падышла кабета — карова ажно вар'яцее. Здаецца, ланцуг парве. Во, думаю, купілі няшчасце. А потым Хрысціна гаворыць мне: „Мо ты паспрабуй“. Узяў я вядро, падышоў да каровы. І што б вы думалі — стаіць, як укопаная. Прыйшлося даіць і раніцай, і ў поўдзень, і вечарам. Засумавалі па мне вуды. Не вьшцерпеў я і ўжо на трэці дзень пайшоў у тую вёску, адкуль карову купілі.

Іду дадому і думаю, што мне рабіць. Той гаспадар сказаў, што яго жонка ўсё жыццё хварэе і карову ён сам даіў. Вось чаму яна жанчын не дапускала да сябе. Няўжо і мне цяпер прыдзецца ўвесь час даіць? Прадаваць не хочацца, столькі малака дае — другой такой не купіш. А калі я запытаў у яго, чаму не сказаў нам аб гэтым яшчэ на рынку, дык ён паведаміў такое, што мне аж млосна стала. Аказваецца, калі яшчэ да майго прыходу Хрысціна аглядала карову, гэта чалавек сказаў:

— Карову толькі мужык даіць будзе. Цябе не падпусціць.

— Будзьце спакойны. Гэтым майго Рыгора не спалохаеце. Ён і так увесь час доіць у мяне карову, — схлусіла Хрысціна.

Не баба, шэльма. Вось дык адпомсціла мне за тое, што раней па гаспадарцы не дапамагаў. Ну што ж зробіш? Бывай, рыбалка!

І. Багіно

Рисунок В. МОХОВА.

ПАЗНАЁМІЛІСЯ Ў БУДЦЫ

Муж і жонка важаць разам больш за дзвесце кілаграмаў. Суседзі здзіўляюцца.

— Як яны знайшлі адзін аднаго?

— У тэлефоннай будцы. Ён спрабаваў выйсці з яе, а яна — увайсці.

Мал. Уладзіміра Абараяна.

Мал. Барыса Эрэнбурга.

Мал. Іранэўша Пажышка.

Чалавек — найдасканальшае тварэнне прыроды, а колькі ў ім недаробак!